

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13123

TSVISHN KINDER

Ayzik Platner

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. פלאטנער

צווישן קינדער

אייזיק פלאטנער

צווייטן קינדער

(דערצוילונגען פונעם לעבן פון די ארבעטער-קינדער
אין אמעריקע)

מעלדזש-פארלאג פון ווייסרוסלאנד

מינסק—1938

אינהאלט

זייטל	
5	לענינים פארטרעט
11	א טעמע
18	א פאָר שיכעלעכ
26	די לעווניע פונג פויגעלע-פליגער
33	ערשטער מיני
42	דאָס העלדישע בעגער
50	אנ איינפאל
56	דאָס ערשטע מאָל אינ קיניק

רעדאקטאָר—צירליב   טעכרעדאקטאָר—י. קאר פינגוויטש
 לייטקאָרעקטור—קאראסיק

אָפגעגעבן אין דרוק 9/IV—38 י. אונטערגעשרייבן צום דרוק 1/VII—38 י.
 צאָל דרוק-בויגן $\frac{17}{8}$. פאפיר $1081/32 \times 70$. צאָל צייכנס אינ א דרוק-בויגן 52.000.
 טיראזש 2.000 עקז. באשטעלונג № 3376. באסולט. פונג גלאויליט № 4307
 פאראנטוואָרטלעכער קאָרעקטאָר פונג דרוקערני—קאראסיק.

דרוקערני א. נ. סטאלין, מינסק.

דערקלערונגען:

אין דעם ביכל זײַנען אין אייניקע דערצײלונגען דערמאָנט צווייערליי שולן:
די „ארבעטער־שול“ און די „פּאָלק־שול“.
די פּאָלק־שול, אָדער ווי זי הייסט אפּ ענגליש „פּאָבליק־סקול“ איז די
אָפּליגאטאָרישע רעגירונג־שול, דערט לערנען די קינדער ביז האַלבן טאָג. די
לימודים אין דער שול זײַנען נאָר אפּ דער ענגלישער שפּראַך.
די ארבעטער־שול איז א שול, וואָס ווערט אויסגעהאלטן דורך די עלטערן
און פון די ארבעטער־אָרגאניזאציעס אונטער דער אָנפירונג פון דער קאָמוניסטי־
טישער פּארטיי אין אמעריקע. אין דער ארבעטער־שול קומען די קינדער לערנען
נאָך מיטיק, נאָך די לימודים אין דער פּאָלק־שול.
די לימודים אין דער ארבעטער־שול זײַנען אפּ די שפּראַכן פון די נאַנאָר
נאלע מינדערהײטן אין אמעריקע: ייִדישע, רוסישע א. א.
אין דער דערצײלונג „אנ אינפאל“ זײַנען דערמאָנט צוויי צײַטונגען:
„מאָרגנ־פּרײַהײט“ און „פּאָרווערטס“. די „מאָרגנ־פּרײַהײט“ איז א קאָמוניסטי־
שע צײַטונג אפּ ייִדיש, דער „פּאָרווערטס“ א ייִדישע פּאָליטישע אַנטיסאַווע־
טישע צײַטונג.

לענינים פאָרטערט

אינ דער ווייטער, פראַסטיקער נאכט האָבן פארגליווערט גע-
סטארטשעט צום הימל די שפיצן פון די הונדערט־שטאַקיקע מויערן.
פון ווייטן האָט אָפּגעהיילכט דער ראש פונעם אייביק ניט איינגע-
שטילטן ניר־אַרק. דער ראש האָט דערמאָנט אָן זומערדיקע ווייטע
דונערן, די עלעקטרישע פונקען, וואָס האָבן זיך געריסן איבער
די אומענדלעכ־צעוואָרפּענע דעכער־אַן בליצן, נאָר דאָס איז
געווען ווינטער, אינ דער נאכט פון צוואנציקסטן יאנוואר.
פיר פּאַנערן זיינען רוּק געגאנגען צו דער פּאַלק־שול, די
קעפּלעך איינגעטוילעט אינ די אופגעשטעלטע קעלנערלעך פון
די ווינטערדיקע מאנטלען. זיי זיינען געגאנגען פאָרווייז, נאָר
אלע ווילע האָבן זיי זיך דערנענטערט איינער צום צווייטן,
עפעס איינגערוימט אינ די אויערן, און ווידער זיך אָפּגערוקט.
אפ א ראָג פון א שטילער גאס האָבן זיי זיך פארקערט הינ-
טער א פּלויט און זיך צוגעשארט צו א טויער. קיינער איז דער-
ביי ניט געווען, די פיר כאוויירימ זיינען אריין אינ טויער.
א גרויסער הויפּ. די געבינדע פון דער פּאַלק־שול שטייט א
שטומע, אלע פענצטער זיינען אויסגעלאָשן, ס'איז פינצטער, נאָר
דער ווייטער שניי ווארפט א מאטן אָפּשניי, און באלייכט א
וואנט מיט א לייטער. די פּאַנערן ריידן ניט צווישן זיך, אלץ
איז שייג אויסגעפלאַנירט פון פּריער: צוויי דארפן ארופּריכט
דורכט לייטער אפּן דאך (די דעכער פון די אמעריקאנער הייזער
זיינען פלאַכע, א הויז זעט אויס, ווי א גרויסער קאסטן), זיי

דארפן צוקריכנ איינגעבויגענערהייט אונטערן קארניז, ביז דער פאראדנער זייט פונעם מויער און אקוראט איבערן אריינגאנג אין פאָלק-שול אופהענגענ עס. די אנדערע צוויי דארפן שטייג אונטן, און טאָמער פאסירט עפעס, עמעצער קומט אָן, דארפן זיי זיך קלוימערשט נעמען שלאָגן, שרייען און פייפן, ביז יענע, אויבן, וועלן זיך דערווייל באהאלטן.

— קריכט זאָגן די, וואָס דארפן בלייבן אונטן.
— איר זאָלט גוט אכטונג געבן זאָגן די, וואָס דארפן ארום-קריכנ אויבן. איר זאָלט זיך גוט צוהערן זאָגן די, וואָס דארפן בלייבן אונטן. צוויי נעמען קלעטערן איבערן לייטער, אינעם מאטן שיין פון ווייניג שניי, זעט עס אויס, ווי שאָטנס באוועגן זיך אפן וואנט. אָט זיינען זיי שוין באמ ברעג, אָט שטעלן זיי אריבער די פיס איבערן קארניז, עס גיבן א לעצטן שווינדל זייערע שאָטנס און זיי פארשווינדן.

די צוויי, וואָס שטייען אונטן, זיינען אומרוק, זיי איז שווע-רער, זיי האָבן נאָר איינ זאך צו טאָן—אכטונג געבן. זיי פלעגן ארום מיט די בליקן אין אלע זייטן, זיי שטעכט דורך די פינצ-טערניש, פאר א מינל ווייטער וואָלטן זיי איצט דערזען די מינד-סטע באוועגונג. ארום איז שטיל, נאָר דער ווייטער גערויש טון ניריאָרק דערטראַגט זיך דומם און שווער.

אופהענגענ דעם פאָרטרעט און אויסמאָלן אן אופשריפט, דארפן ניט דויערן לאנג. דער פאָרטרעט איז נאָך פונ פריער אָנגעשמירט מיט א ספעציעלן קליי. ער איז אפגעוויקלט אש צוויי קיילעכ-קע, גלאטע שטעקעלעך. זיי, אויבן, דארפן זיך נאָר אריבער-בויגן איבערן קארניז, צולייגן דעם פאָרטרעט צום וואנט, אופ-וויקלען די שטעקעלעך און פארטיקן. דעם אופשריפט אויסמאָלן איז אויך לייכט, א פארטיקער פאָרמ מיט אויסגעשניצטע בוכ-שטאבן—, וואלדימיר איליטש לענין, געבאָרן אין 1870, געשטאָרבן אין 1924. און דערנאָך א לאָזונג—, לענינס גייסט וועט אייביק לעבן! מע דארפן בלויז צולייגן דעם פאָרמ צום וואנט, א שמיר

טאָג איבער אימ מיט א פענדזל רויטנ פארב, אונ קיינער וועט
עס שויג ניט קאָנען אָפּמעקן. דאָס אלץ דארפ דויערן ניט לאַנג,
נאָר די איינציקע מינוטן ציען זיך, ווי שאַען.

— וווּ זיינען זיי?

— מע זעט זיי נאָך ניט.

אזוי ריידן שטילינקערהייט די צוויי, וואָס שטייען אונטן.

— עפּשער... זאָגט איינער מיט א באהאלטענער שרעק.

— גיי שויג, גיי— זאָגט דער צווייטער— ס'דויערט א ווילע

ביז מע געפינט דעם ריכטיקן פּלאַצ.

— אָט זע איך עפעס, שוויג, ווארט.

פון איבערן קארניז ווייזן זיך ארויס צוויי קעפלעך, נאָכדעם
רוקן זיך ארויס הענט וואָס האַלטן עפעס. איינער, אויבן, מאכט
א צייכן, דאָס פרעגט ער צי ס'איז פונקט איבערן אריינגאנג.
די, וואָס שטייען אונטן, מאכט מיט די הענט א ביסעלע אפ
רעכטס, דערנאָך א ביסעלע אפ לינקס, דערנאָך ווייזן זיי מיט
די הענט אהין און אהער, ס'א סימען אפ אויסגלייכן דעם פּאָר
טרעט, און ענדלעך א צייכן, אז ס'איז גוט, גלייך, פונקט.

די צוויי, אויבן, גלעטן צו דעם פּאָרטערעט, עס זאָל קיין
קנייטשעלע ניט בלייבן, דערנאָך לייגט איינער פון זיי צו דעם
פּאָרם צום וואנט, דער צווייטער גיט א שמיר מיטן פענדזל א
פּאָר מאָל אהין און צוריק, און דער אופשריפט איז שויג אויך
אויסגעמאָלט. די הענט פארשווינדן, דערנאָך די קעפלעך, עס
דויערט א ווילע און איבערן לייטער גלייטשן זיך ווידער צוויי
שאַטנס.

אלע פיר שטייען שויגן צוזאמען אונטן, און כאַטש מע דארפ
זיך איילן, אוועקגיין, אז קיינער זאָל ניט באמערקן, קאָנען
זיך די כאווייריך דאָך ניט איינהאלטן, זיי מוזן א קוק טאָג, ווי
עס זעט אויס.

עס זעט אויס גרויסארטיק! פון דער טונקעלער וואנט שיינט
אראָפּ דער ליכטיקער פּאָרטערעט פון לענינען, עס זעען זיך קלאָר

זיינע קלוגע אויגן, דער שמייכל ארום די ליפן, מע קאָן אפילו
איבערלייענען דעם אופשריפט: וואַדימיר איליטש לענין.
שטיל שארן זיך די פיר ארויס פונעם טויער, רוקן זיך באַ
פלייט, טיילן זיך אָפּ פון אימ, און נעמען שפאצירן אפן טראָ
טואר, פונקט, ווי עס וואָלט גאַרנישט ניט געשען.
א ווייסע, פראַסטיקע נאכט; ווען ניט דער ווייטער גערויש,
וואָלט גאָר שטיל געווען, נאָר אזוי דאכט זיך, אז עס דונערט,
ערגעץ קלייבט זיך א שטורעם, פון איבער די ווייט-צוואַרפענע
דעכער רייסן זיך בליצן.

אינדערפרי, ביים די קינדער האָבן זיך גענומען קלייבן אפן
גרויסן הויפּ פונ דער פאָלק-שול, האָבן אלע דערזען לענינס
פאַרטעט. ס'איז געווען אן איבעראשונג! קיינער איז ניט אריין
איז זיין קלאס. קיין לערער האָט מען נאָך ניט געזען, עפשער
דערפאר, ווייל ס'איז קאלט, און עפשער האָבן זיי עס ניט בא-
מערקט. מע האָט זיך אָבער געקאָנט ריכטן, אז באלד וועלן זיי
באמערקן און ס'וועט זיך אָנהייבן א טומל.

דער הויפּ פונ שול איז דערווייל געוואָרן אלץ געדיכטער מיט
קינדער, עס האָבן זיך געלאָזט הערן פארשיידענע אויסרופן:
— בראוואָ! גוט געמאכט!

— אָבער ווער האָט עס געקאָנט טאָן?

— וואָס וועט עס פאַרקומען?

די פּיאַנערן האָבן אלעמען געגעבן דערקלערונגען, אלע קינד-
דער האָבן געלייענט, אלע קינדער האָבן געקוקט און ניט גע-
קאָנט זיך זאט אָנקוקן, ס'איז געווען א ווונדערלעכער פרי-
פאַרגן.

די ערשטע האָט זיך באוויזן מיט קעטרינ—אן עלטערע, קור-
צע לערערין, מיט א לאנג האַלדז, וואָס מאכט זי ענלעך אפּ א
גאַנער. די מיט קעטרינ גייט אלעמאָל אָנגעטאָן אינ א קלייד

מיט א גרויסן אויסשניט, איבערן דעקאלטע הענגט בא איר א מעדאליאנטשיקל אפ א קייטעלע, ביים זי רעדט, באוועגט זי מיטן האלדז און דאָס מעדאליאנטשיקל באַמבלט זיכ.

מיס קעטרינ האָט זייער פינט די פינאַערן; זי איז אג אלטע גוויריש־דערצויגענע אמעריקאנערן, מיט מאנירן. זי האָט ליב, אז די קינדער פארנויגן זיכ פאר איר, מאכט עלעגאנטע קניקסן — גוט מאָרגן, מיס קעטרינ; דעמלט באווייזט זיכ א נאריש שמיי־ כעלע אפ איר אָנגעשמירט און אָנגעפודערט פאָנעם.

ווען מיס קעטרינ האָט דערזען וואָס דאָ האָט פאסירט, האָט זי זיכ אזש גענומען טרייסלעך פון אופרעגונג, זי האָט ניט גע־ וואַסט אינ דער ערשטער רעגע וואָס צו טאָן, איז זי אומגעלאָפן, זיי א גאַנער, צווישן די קינדער, געפאָכעט מיט די לאַנגע הענט און געשרי־ען — וואָס איז דער מער, וואָס איז דער מער?! די קינדער זיינען געווען אזוי אופגעלייגט און צופרידן, אז זיי האָבן אזש פארגעסן אָן דער לערערן, מיט וועלכער זיי וועלן זיכ באלד דארפן באַגעגענען אינ קלאַס, און ס'וועט אוואדע ניט זיינ פריילעכ.

מיס קעטרינ איז פון גרויס הארצווייטעק אריינגעלאָפן אינ שול. דאָרט איז זי אומגעפלוין פון איינ לערער צום צווייטן, ענדלעך איז זי אריינ צום דירעקטאָר און איבערגעגעבן וואָס ס'האָט פאסירט.

אפן הויפ האָט זיכ באוויזן דער דירעקטאָר, ער האָט בייז א קוק געטאָן אפ לענינס פאָרטרעט, וואָס איז שטאַלצ געהאן־ גען סאמע איבערן אריינגאָנג, דערנאָכ האָט ער מיט קאס א קוק געטאָן אפ די צופרידענע קינדער און אויסגעשרי־ען:

— אכטונג! אלע קינדער גייען אינ זייערע קלאַסן, קיינער זאָל זיכ ניט דערוועגן אוועקגיין אָן מיין וויסן! מאַרש!
דער גלאַק האָט בייז געקלונגען, דער הויפ איז געבליבן

ליידיק!

א גאנצן טאָג האָט געדויערט די אויספאַרשונג—ווער האָט
אופגעהאנגען דאָס בילד? ווער האָט געזען? ווער ווייסט עפעס?
קיינער האָט ניט געוווּסט פון וואָס צו זאָגן.

דער דירעקטאָר האָט געדראָט אויסשליסן אלע פּאָנערן פון
שול, ער האָט זיך געקאָכט, געשרייען, געקלאַפט אין טיש, ער
איז גייר פון זינען ניט אראָפּ. מיט קעטרינ האָט אימ צוגעהאַלפּן, זי
איז גייער געווען אין קאס—קיינ איין לייטישן קניקס, קיינ
איין טארנויג ווי ס'באדארפּ צו זיין, האָט איר היינט קיינער
ניט געמאכט. איר לאַנגער האַרדזו האָט זיך געשאַקלט, דאָס מע-
דאליאָנטשיקל האָט זיך צוגעבאַמבלט.

די קינדער זיינען געשטאנען שטיל, קיינער האָט בעעמעס ניט
געוווּסט פון וואָס צו זאָגן. געוווּסט האָבן בלויז די פיר פּיאָ-
נערן, וואָס האָבן אופגעהאנגען דעם פּאָרטרעט נעכטן באנאכט.
אפ זייערע פענעמער האָט געשוועבט א זיגעריש שמייכלעך, נאָר
דערפון האָט מען גאַרנישט ניט געקאָנט פארשטיין.

די שול-דירעקציע איז גאַרנישט ניט דערגאנגען. א גאנצן
טאָג איז געהאנגען איבערן אריינגאנג פון שול לענינס פאָר-
טרעט מיטן אופשריפט: „לענינס גייכט וועט אייביק לעבן“. אלע קינד-
ער האָבן עס געזען, אלע קינדער האָבן עס געלייענט, זיי זיי-
נען געווען צופרידן, זיי וועלן עס אלעמאָל געדענקען.

א טעמע

אלע קינדער האָבן געהאלטן, אז לענארד וועט זײַן א קינסט-
לער. ער האָט געקענט מאַלן. געווען אינ דער ארבעטער-שול
א מיידל-פּערל, וואָס פּלעגט ריידן מיט די הענט, גיכ און
אסאך. לענארד האָט זי אָנגעמאָלט אינ געשטאלט פּונ א ווינט-
מיל: די הענט-פיר פּליגלעך און פּונ מויל ציען זיכ סטענגעס
רייד. פּערל האָט זיכ אפּילע באַליידיקט, נאָר קעדיי ניט ארויס-
ווייזן עס פּאר די כאוויירימ האָט זי גלייכ מיט אלעמען גע-
לאכט.

לענארדס פּאָטער-א פּאסאָנען-מאכער אינ א געשעפט פּונ
דאמען-מאנטלעך האָט געטראכט וואָס צו טאָן מיטן יינגל. האַיאָר
ענדיקט ער די שול, זאָל ער נעמען שטודירן פּאר אן אינוזשע-
ניער, אָדער פּאר א דאָקטער. צו ביידע זאכּן דארפּ מען אסאך
געלט, און סײַ אינוזשעניערן, סײַ דאָקטוירימ גייען ארום ליי-
דיק.

לענארד אליינ האָט גאָר געוואָלט ווערן א שרייבער, נאָר
אימ זאכט זיכ אלעמאָל, אז די טעמע טויג ניט.
די בעסטע שאַען אינ קלאַס זײנען, ווען מע לייענט לייטע-
ראטור. מע האָט אקוראט פּארענדיקט לייענען א סאָוועטיש
בוכ-„טאשקענט די ברויט-שטאָט“, א געשיכטע פּונ דער צײַט
פּונ בירגער-קריג. דאָס בוכ האָט איבערגעלאָזט א גוואל-
דיקן איינדרוק אפּ די קינדער. די מיידלעך זײנען אהיימ געגאנג-
ען קימאט מיט פּייכטע אויגן.

— אז מע שרייבט אָן אזא בוכ איז מען שוין א שרייבער, —
האָט לענארד געטראכט. — ווען ער געפינט א גוטע טעמע, וואָלט
ער אויך אָנגעשריבן א בוך, ווינציקסטנס א קליינע דערצייל-
לונג.

נאָכן לערנען דרייט זיך לענארד ארויס פון גיין אהיים צו-
זאמען מיט די קינדער. ער ווארט אפן לערער, קעדיי מיט אים
שמועסן.

לענארד איז אלט 14 יאָר; א יאָגל מיט א פריילעכע פאָנעם,
מיט א שטענדיקן שמייכלעך ארום די ליפן.

— כאווער ווייס, — זאָגט ער צום לערער, — מיין טאטע וויל, איך
וואָל ווערן א דאָקטער אָדער א אינושעניער און איך וויל ווערן
א שרייבער.

— מע קען זיין א דאָקטער אָדער א אינושעניער און אין
דער זעלבער צייט א שרייבער. פארקערט, איינס העלפט נאָך
אונטער דאָס אנדערע.

— ווי מיינט איר, כאווער ווייס, איך וועל קענען זיין א
שרייבער?

— דו האָסט פייקייט צום שרייבן, נאָר א שרייבער ווערט
מען נישט אין איין נאכט. עט דויערט. פרוו. שרייב.

— איך וויל אייך דערציילן א טעמע פאר א דערציילונג.
זאָגט מיר צי ס'איז גוט.

— נו, דערצייל.

— „קיינ ניריאָרק איז געקומען א מענטש פון אן אנדער
שטאָט זוכן ארבעט. קיינ פריינט און באקאנטע האָט ער ניש
געהאט. ער איז ארומגעגאנגען א גאנצן טאָג און געזוכט אר-
בעט, געזוכט און נישט געפונען. ס'איז אים געווען זייער טרוי-
עריק אפן הארצן. ס'איז אקוראט געווען זומער. ער איז אריין
אין א ביבליאָטעק און געבעטן א בוך; זיצט אזוי דער מענטש
און בלעטערט דעם בוך, אפן הארצן איז אים ביטער. אומבא-
קאנטע מענטשן קומען אריין, גייען ארויס, דערווייל דערזעט

ער, אז אפ א ליידיק זייטל באמ סאָפּ בוכ איז עפעס אָנגעשריבן.
 ער האָט עס גענומען לייענען: „איכ בין א מענטש פון א
 פרעמדער שטאָט. כ'בין געקומען אהער זוכנ ארבעט, קיין אר-
 בעט האָב איכ ניט געפונען, קיין פריינט אונ באקאנטע האָב
 איכ ניט, מיר איז אזוי ביטער אונ שווער אפן הארצן; וואָלט
 איכ כאָטש געהאט פאר וועמען עס צו דערציילן, פאר וועמען
 זיכ אויסצוריידן. איכ זוכ א פריינט אונ א כאווער. איכ געפינ
 זיכ אפ דער אונ דער גאס, אזא אונ אזא נומער.
 אונטערשריפט“.

דער מענטש האָט עס איבערגעלייענט, מאָדנע, האָט ער
 געטראכט ווי ענלעכ יענעם מענטשנס לאַגע איז צו מייןער.
 אונ ער האָט באשלאָסן גיין אופזוכן דעם פרעמדן מענטשן,
 וואָס האָט געמאכט דעם אופשריפט אפן בוכ.
 ער איז אוועק לויט דעם אָנגעוויזענעם אדרעס, האָט אָנגע-
 קלונגען, א ווילע געווארט אונ ווען די טיר האָט זיכ געעפנט,
 האָט ער דערזען אן אלטן גראָעב מאַן, ער האָט זיכ געפרעגט
 צי דאָ וווינט דער אונ דער. דער אלטער האָט אימ געענטפערט:
 יאָ, דאָס בין איכ.

שפעטער האָט זיכ ארויסגעוויזן, אז דעם אופשריפט אפן בוכ
 האָט דער מענטש געמאכט מיט 25 יאָר צוריק.
 — אינטערעסאנט.

— איכ ווייס אָבער ניט, וויאזוי צו פארענדיקן.
 — וועסט לערנען מער געשיכטע, וועסט מער קענען דאָס
 לעבן, וועסטו וויסן.
 לענארד איז אוועק אהיימ אן אופגעמונטערטער פון דער איי-
 דייע צו ווערן א שרייבער.

ס'האָבן זיכ דערנענטערט די קאניקולן. נאָך א וואָכן צוויי
 אונ לענארד וועט ענדיקן די שול. צו זיין טאטנס שטענדיקער
 זאָרג, וואָס זיין זון זאָל נעמען שטודירן, איז צוגעקומען א נייע

זאָרג, און ערגערע: לענארדס טאטע איז געבליבן ארבעטלאָז.
קריג און נײַע שטעלע איז געווען אומעגלעך, טויזנטער ארבעטער
און מײַסטערס זײַנען שוין ארומגעגאנגען און ארבעט די לעצטע
אָנדער־האַלב יאָר.

לענארדן האָט דער טאטע געטרייסט—זאָרג ניט. אפ דער צײַט
פונ די קאניקולן וועל איך דיך אוועקשיקן צו מײַנע קרויווימ
אין באַפּאלאָ, וועסט קומען צוריק וועל איך שוין ארבעטן און
דו וועסט אוועק לערנען אין א העכערער שול. ווער, ווער, נאָר
דײַג טאטע, דארפסטו וויסן זײַן, איז א פאסאָנען־מאכער.
לענארד איז אוועקגעפּאַרן, געקומען צוריק, און זײַג טאטע
האַט נאָך אלץ ניט געארבעט. ער האָט אויסגעזען, דער טאטע,
שוואַרץ ווי די ערד. די מאמע, וואָס איז אמאָל געווען א שפּײַ־
טאָל־שוועסטער, איז איצט געוואָרן די אײַנציקע פארדינערין.
זי האָט ערגעץ געקראָגן א שטעלע מיט זייער א קלײַנעם גע־
האַלט.

לענארד האָט ניט געקענט אריבערטראָגן די נויט אין שטוב
און ער איז שטיל־ערהײַט, דער טאטע זאָל ניט וויסן, אוועק
זוכן ארבעט. ער האָט געפונען אן ארבעט אין א רעסטאָראַן—
א געהילף אפ וואשן געפעס, 6 שאָ א טאָג.

דער רעסטאָראַן האָט זיך געפונען אפ אײַנער פון די גאסן
ארום „יוניאָנסקווער“. נעבן דער קיך פון רעסטאָראַן האָט זיך
געפונען א קלײַנ צימערל פאר די געפעס־וועשער. 6 שאָ א טאָג
איז לענארד געשטאנען אינעם קלײַנ צימערל און געוואשן גע־
פעס. ס'איז אימ געווען ביטער אפן הארצן, ער האָט זיך דער־
מאָנט אָן זײַג לערער, מיט וועמען ער פלעגט רײַדן, ווי מיט
א כאווער, וועגן לײַטעראטור.

בײַסן וואשן דאָס געפעס פלעגט לענארד ארויסקוקן דורכ
דער שוויב־טיר אין גאס ארײַג, אין א פּרײַער מינוט פלעגט ער
זיך שטעלן אין טיר און קוקן אפ „יוניאָנסקווער“, אפן געלאפ
פון די אווטאָמאָבילן און מענטשן.

ס'איז געווען אין די ערשטע טעג פון דעקאבער כוידעש. א שניי האָט געשאָטן; דער שניי האָט ניט באוויזן זיך אוועקלייגן אפּ די טראָטוארן, ווי ער איז צעטאָפּטשעט געוואָרן פון די טויזנטער טריט פון פארבייגייער, די גאסן זיינען געווען נאָס און גרוי, ארבעטלאָזע און היימלאָזע האָבן זיך ארומגעדרייט בא די רעסטאָראַן-קייכן, געשמעקט דעם רייכע פון שפּיץ און געזוכט צו כאַפּן עפעס א שטיקל אָפּפאל.

עס איז אקוראט געווען א לידיקע מינוט, נאָך האַלבן טאָג, ווען לענארד איז געשטאנען אָנגעטאָן אינעם שמוציקן ווייסן פארטעך און געקוקט אפּן „יוניאָנסקווער“. אפּ איינעם פון די ראָגן האָבן זיך מיטאמאָל גענומען קלייבן מענטשן. עס איז אויסגעוואקסן א טריבונע, א רעדנער האָט געהאלטן א רעדע. אין איין קורצער ווילע זיינען שוין טויזנטער מענטשן גע-שטאנען ארום און זיך צוגעהערט, לענארד האָט געזען, ווי די מענטשן אפלאָדירן דעם רעדנער, דער אוילעם איז אלץ גע-וואקסן, זיי האָבן שוין פארנומען א שטיק סקווער, נאָך פּלוצ-לינג איז אָנגעפאָרן מיט אימפעט א פּאָליציי-אוטאָמאָביל. די פּאָליסמענער מיט קורצע שטעקנס אין די הענט האָבן זיך דורכ-געריסן דורך די פּאַרזאמלע און גלייכ צום רעדנער. ס'האָט אויסגעבראָכן א טומל, הענט זיינען געפּלויגן אינדערלופטן, די פּאָליציי־שע שטעקנס זיינען געפאלן איבער קעפּ, ס'האָט אויס-געזען ווי אַן עמעסע שלאַכט. לענארד איז געשטאנען אין טיר פון רעסטאָראַן-קייך און אזש געציטערט פון אופּרעגונג. דאָרט זיינען ארבעטלאָזע, דאָרט איז עפּשער אויך זיין טאטע. די פּאָ-ליסמענער האָבן זיך געריסן צו דער טריבונע, וווּ דער רעדנער האָט נאָך אלץ גערעדט. א האנט פון א פּאָליסמען האָט אָנגע-כאַפט דעם רעדנער און אימ א שלעפּ געטאָן. לענארד האָט זיך פון ווייטן אויסגעוויזן, אז דאָס איז א באקאנטער. ער האָט שוין ניט געקענט אָפּטרעטן פונעם אָרט.

דער עלטערער געפעס־וואשער, אויך א געוועזענער ארבעט-

לַאָזער, וואָס האָט קיין אַרבעט נישט געקענט געפֿינען באַ זײַן
 פּאָכ, האָט באַמערקט לענאַרדס צעטראַגנקײַט. ער איז צו צומ
 טיר, געפרעגט באַמ ייִנגל, וואָס האָט פּאַסירט. לענאַרד האָט
 אים קױם געקענט ענטפּערן. ערשט איצט האָט ער שױן דײַט-
 לעכ געזען-דאָרט איז געווען דער לערער פֿון דער אַרבעטער-
 שול. דער לערער האָט זיך אַרויסגעריסן פֿונעם פּאַליסמענס הענט,
 בײַם יענער האָט אים שיר דערלאַנגט אַ זעצ איבערן קאַפּ און
 גענומען לױפֿן צווישן דעם אױלעם, די פּאַליצײַ נאָך אים, דער
 לערער האָט זיך קונציק געדרייט צווישן די לױפֿנדיקע אױטאָ-
 מאָבילן, איז אַרױפּ אפֿן טראָטואַר און געלאָזט זיך גלייַך אים
 דער ריכטונג פֿון דער רעסטאָראַן-קײַך. לענאַרד האָט קױם גע-
 קענט אַײַנשטיין אפּ אַן אָרט, ער האָט גענומען ווינקען און
 רופֿן מיט די הענט. דער עלטערער געפּעס-וואַשער האָט אים
 אָפּגעשטופֿט פֿון טיר-וואָס טוסטו! די פּאַליסמענער וועלן
 באַמערקן, וועסטו אים, צוזאַמען מיט אונדז, שאָדן אָנטאַן. אױן
 אַליין איז ער צו אַ רויקער צום טיר, אַקוראַט אים דעם מאָ-
 מענט, ווען דער לערער איז דורכ. ער האָט זיך געגעבן אַ רוק
 אַרויס מיט אַ קײַלע אים האַנט ווי ער וואָלט עפּעס אױסגעגאַסן,
 אָנגעכאַפּט דעם לערער פֿאַרן אָרעם, אים אַרייַנגעשטופֿט אינעם
 צימערל, וווּ מע וואַשט דאָס געפּעס, געפֿונען אַן אלטן פֿאַרטעכ,
 געגעבן אים אָנטאַן און אױעקגעשטעלט דעם צעטומלטן לערער
 באַ אַ וואַש-בעקן מיט שמוציקע געפּעס.

ווען די פּאַליסמענער זײַנען געקומען און געזוכט דעם פֿאַר-
 שוונדענעם רעדנער אים אַלע ווינקעלעכ, זײַנען די רײַ מענטשן
 געשטאַנען אײַבערגעבױגן אײַבער די וואַש-בעקנס און פֿלײַסיק
 געאַרבעט.

אַ צען מינוט איז אַריבער אים שױנגעניש. אפֿן גאַס האָט
 זיך אַײַנגעשטילט דער טומל. לענאַרדן האָבן נאָך אַלץ די הענט
 געציטערט פֿון אױפֿרגעגונג. דער עלטערער געפּעס-וואַשער האָט
 געקוקט אפּ זײַ בײַדן מיט אַ שמײַכל. דער לערער האָט אױס-

געדרייט דעם קאָפּ, א קוק געטאָגן אפּ לענארדן און ערשט איצט
אימ דערקענט.

— לענארד?!

— איך האָב אייך געזען פונ ווייטן, כאווער ווייט. — לענאָ?

האָט קוימ געקענט ריידן.

— זיי וואָלטן מיר זיכער דעם קאָפּ צעשפּאַלטן און ארעס-

טירט.

— א, ווי איך פריי זיך.

— אן אינטערעסאנטע באגעגעניש-האָט דער לערער גע-

זאָגט-אָט איז דיר א טעמע פאר א דערציילונג.

א פֿאַר שיכעלעך

בעריש' איז אלט געווען א יאָר פינף, זעקס. א יינגעלע מיט א פארעלטערט פענעמל, ווי בא א זאָקן. אפילע די האָר אפ זיין קאָפּ האָבן דערמאָנט עלטער—שיטערע. אָפּגעבליאקעוועטע הער רעלעכ.

זינע אן עלטערע שוועסטער' און א ברודער' האָבן געלערנט אינ דער ארבעטער-שול. יעדן טאָג פלעגן זיי אים נעמען מיט זיך, אוועקוועגן אינ א ווינקל, און אזוי פלעגט ער זיצן ביו סאמע נאכט. באנאכט פלעגט דער פאָטער, גייענדיק פון דער ארבעט, צונעמען די קינדער אהיים.

דער פאָטער, א מענטש פון נידעריקן וווקס, האָט געטראַגן בערישלעך אפן האנט, זעמ קינדס פיסלעך פארדעקט אונטער זיין מאנטל, די צוויי עלטערע קינדער זינען נאָכגעגאנגען בא די זייטן. איבער דעם אָרעמען, טונקעלען קווארטאל פון דער שטאָט פעטערסאָן, ווו עס האָט זיך געפונען דער פראָלעטארי-שער צענטר, האָט זיך נאכט-איין נאכט-אויס, דורכ פראָסט און שניי, דורכ רעגן און ווינט, געצויגן א קליינע טרויעריקע פראָ-צעסיע: דאָס איז א פאמיליע פון א זייד-וועבער געגאנגען אהיים אינ דער אָרעמער, קאלטער דירע.

דער טאטע פלעגט מאכן וועטשערע-דעם איינציקן מאָלצייט אינ טאָג. דער טאטע, נאָכן טאָג שווערער ארבעט, פלעגט בא-זאָרגן דער קראנקער מאמען, אָנקאַרמענען די קינדער און לייגן זיי שלאָפן.

בעריש'לם מאמע איז געווען פאראליזירט שוינ א פאָר יאָר. זי איז גע'לענג אינ שטוב. ווען זי איז געזונט געווען האָט זי אויב געוועבט זייד, נאָר אינ שטוב איז דאָן געווען פריילעכער: באַנאכט האָט זי געצערט'לט די קליינע קינדער, אָנגעקאָרמעט זיי. ס'איז געווען וואַרעם און ליכטיק, מע איז אמאָל געגאנגען אינ קינאָ, איינמאָל איז מען אפילו געפאָרן קיין ניו־יאָרק. איצט, זינט די מאמע איז פאראליזירט, איז אינ שטוב קאַלט און טרוי־עריק. אז די עלטערע קינדער גייען אוועק אינ פאָלק־שול בלייבט בעריש'ל גאנצע טעג איינער אליינ, ער קוקט ארויס דורכ פארפראָרענעם פענצטער, און זעט מער ניט די קאלטע גאס, אפילו קיין מענטשן זעט מען ניט; בלויז א פאָר פייגעלעך, איינגעטוליעטע, זעט ער אמאָל פארבייפלייען.

אנדערע קינדער קומען אהיים באַטאָג, נאָכ דער פאָלק־שול, עסן אָפ מיטאָג און נאָכ האַלבן טאָג גייען זיי אינ דער אַרבעטער־שול לערנען. בעריש'לם שוועסטער און ברודער האָבן ניט געהאט צוליב וואָס אהיים צו גיין און פון פאָלק־שול פלעגן זיי גלייך אוועק אינ דער אַרבעטער־שול, און בלייבן דאָרט ביז נאכט.

דער מאמע איז געווען א ראַכמאַנעס אפן קליינעם יינגעלע, זי האָט מער ניט, ווי געקאָנט בקוּן אפ אימ און באדויערן. אינ דערפרי פלעגט זי זיך בעטן בא די עלטערע קינדער: קומט אהיים באַטאָג און נעמט דאָס קינד מיט זיך, דער לערער וועט שרייען, די קינדער וועלן לאַכנ־און זיי האָבן אימ ניט געוואָלט מיט־נעמען.

— אינ דער אַרבעטער־שול, זאָגט מען, איז א גוטער לערער, ניט אזא ווי דאָרטן אינ דער פאָלק־שול, אָט פאָלגט מיך, איר וועט זען, ס'איז א ראַכמאַנעס אפן קינד, גאנצע טעג אליינ. בעריש'ל האָט געוויינט און זייער פיל געבעטן, די קינדער האָבן שוינ מער ניט געקאָנט ביישטיין און איינמאָל, ס'איז געווען א פראָסט אינ דרויסן, האָבן זיי באַשלאָסן מיטצונעמען

בערישלענ אינ שול אריינ. ער האָט אָבער ניט געהאט קיין שיכלעך; די מאמע האָט געגעבן אן אייצע—מע זאָל אימ ארום— וויקלענ די פיס מיט עפעס א טוכ און אָנטאָן אירע אלטע שיכ, וואָס שטייענ שוינ זייער לאנג ניט גענוצט.

די קינדער האָבן יענעם טאָג געבראכט בערישלענ אינ שול אריינ. דער אריינקומ זייערער איז געווען קאָמיש: פריער איז אריינ דער עלטערער ברודערל, ער האָט א קוק געטאָן אפ די קינדער, זיכ פארשעמט און שנעל אוועק זיכ זעצן אפ זיינ פלאַצ. דאָס שוועסטערל, וואָס איז געבליבן שטיין באמ טיר מיט בערישלענ אינ דער מאמעס גרויסע שיכ, האָט זיכ פארלאָרן דערפונ, וואָס דער ברודער האָט זי געלאָזן אריינ מיטן קינד, זי איז רויט געוואָרן, געלאָזט שטיין דאָס יינגעלע באמ טיר און זיכ אויכ אוועקגעזעצט אפ איר פלאַצ. ס'האָט זיי שוינ, אפאָנעם, ביידן פארדראָסן, לעמי זיי האָבן אימ מיטגעבראכט. דאָס פיצעלע יינגעלע, אינ די גרויסע שיכ, איז געבליבן שטיין איינינקער אריינ באמ טיר און ניט געווסט וואָס צו טאָן: גיין ווייטער, צי ניט? ער האָט נאָכ קיינמאָל ניט געזען אזויפיל קינדער פאראמאָל, דאָס פענעמל האָט זיכ אימ אויסגע־ קרימט צום וויינען.

אלע קינדער האָבן אויסגעדרייט די קעפ צום טיר, מע האָט געקאָנט מיינען, אז באלד וועט ווערן א טומל אינ קלאס און א געלעכטער, נאָר קיינער האָט ניט געטומלט און קיינער האָט ניט געלאַכט, אלע קינדער האָבן געקוקט דאָ אפן לערער, דאָ אפן יינגעלע נעבן טיר.

— ווער איז דאָס קינד?— האָט דער לערער געפרעגט.

— דאָס איז מיינ ברודערל— האָט בערישלענ שוועסטער געענט־ פערט.

— טאָ פארוואָס האָסטו אימ געלאָזט שטיין באמ טיר? קומ אהער, יינגעלע— האָט זיכ דער לערער געווענדט צו בערישלענ. לויט די פענעמער פון די קינדער אינ קלאס האָט מען גע־

קאָנט באַמערקן, אז אַלע ווייסן וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך
און, אז יעדער זיינער וואָלט גערן דערציילט וועגן דעם קינד
און וועגן זײַן היים.

מע האָט פאַר דעם ייִנגעלע געמאַכט אַן אָרט אַפּ אײַנעם פֿון
די שול־בענקלעך, נאָענט פֿון אױוון. דער קלייניקער האָט זיך
אײַנגעזעצט באַקוועם און איז געווען צופֿרידן.

די קלאַסן אינ שול האָבן זיך געביטן, די ייִנגערע קינדער
זײַנען אױעק אהיים און עלטערע זײַנען געקומען. בעריש'ל איז
נאָך אַלץ געזעסן אַפּ זײַן פֿרײַערדיקן פֿלאַץ, נעבן וואַרעמען אױוון,
קיינער האָט אים מיט גאָר נישט באַמרוקט. זײַן ברודער מיט
דער שוועסטער האָבן זיך געשפּילט אינ א צווייטן, זײַטיקן
צימער; אױו האָבן זיי געווינטלעך געטאָן יעדן טאָג, ביז דער
טאַטע פֿלעגט קומען באַנאַכט זיי נעמען אהיים.

פאַניע, א מיידל אינ בריִלן, פֿון עלטסטן קלאַס, האָט בעריש־
לען געפרעגט: עסן ווילסטו? ער האָט געענטפֿערט: יאָ! פאַניע
האָט אים געגעבן א שטיקל ברויט מיט פֿוטער.

בעריש'ל האָט געגעסן. דערנאָך, אז ס'איז אים שווער געוואָרן
צו זיצן אַפּ אײַן אָרט, און די ערשטע שאַען פֿון ניש־היימיש־
קײט זײַנען אריבער, איז ער פאַמעלעךקע אַראָפּגעקראָכן פֿונעם
בענקל און אױעק צו דער שוועסטער מיטן ברודער. ער איז
דורכגעגאַנגען דעם קלאַס־צימער, די גרויסע שיכ האָבן גע־
פאַטשט איבערן דיל. א ביסל שפּעטער איז ער צוריקגעקומען
און זיך געזעצט אַפּ זײַן פֿרײַערדיקן פֿלאַץ.

בעריש'ל איז אַפּ אַזא אױפֿן געוואָרן א שטענדיקער באַזוכער
פֿון שול. יעדן טאָג האָבן אים די שוועסטער מיטן ברודער
מיטגענומען מיט זיך, א גאַנצן טאָג איז ער געזעסן אינ
שול, נעבן אױוון, צוגעהערט זיך צו די ניש פאַרשטענדלעכע
רייד פֿאַר זײַן עלטער, באַנאַכט פֿלעגט קומען דער טאַטע און
אים נעמען אהיים.

די קינדער האָבן בעריש'לען געשפּיזט: יעדער אײַנער פֿלעגט

אימ געבן א כײלעק פונ זײַן עסן. בערישׂלעך איז געווען ווא-
רעם, ער איז געווען זאט, ס׳איז אימ געווען גוט, נאָך קײן
שיכעלעך האָט ער נאָך אלץ נײט געהאט.

ס׳איז אָנגעקומען סאָפּ ווינטער, אינ דרויסן איז געווען נאס,
פונעם צעלזענעם שניי האָבן זיך אָנגעזאמלט בלאָטעס. די
שוועסטער מיטן ברודער זײַנען געווען צו קײן צו קאָנען טראָגן
בערישׂלעך אפּ די הענט אינ שול אַרײַן, און אינ אײנעם אזא
טאָג האָבן זיי אימ געבראכט אינגאנצן אן אויסגענעצטן: אפן
וועג איז ער אַרײַן מיט די גרויסע שיכ אינ א בלאָטע צעגאנ-
גענעם שניי, האָט זיך פארטשעפעט, געפאלן, און אינגאנצן דורכ-
גענעצט געוואָרן. ער איז געקומען אינ שול אַרײַן און זיך גע-
טרייסלט פונ קעלט. דער לערער האָט עס באמערקט, אימ אויס-
געטאָן, ארומגערייניקט, אײַנגעטוליעט אימ אינ זײַן אײגענעם
מאנטל און אוועקגעזעצט נעבן אויוון, ער זאָל זיך דערווארע-
מען.

בערישׂל האָט זיך נאָך א לאַנגע צײַט געטרייסלט פונ קעלט.
און ווען די ווארעמקײט פונעם אויוון האָט אימ א ביסל דורכ-
גענומען, האָט ער דערפילט א מידקײט און זיצנדיק, גענומען
דרעמלען. מע האָט אימ אונטערגעלייגט עפעס צוקאָפּנס און ער
איז אײַנגעשלאָפּן. אינ שלאָפּ האָבן אימ גענומען גליעך די שטענ-
דיק בלייכע, פארעלטערטע בעקלעך, דער אָטעם איז אימ גע-
וואָרן טווער, מע האָט געזען, אז דאָס קינד האָט זיך שטארק
פארקילט און האָט היצ. דער לערער איז געוואָרן אומרוק. עס
זײַנען געקומען די קינדער פונ די עלטערע קלאסן, בערישׂל איז
נאָך אלץ געלעגן אײַנגעקאָרטשעט אונטערן מאנטל, עסן האָט ער
נײט געוואָלט, די אײגעלעך האָבן זיך אימ מעשוונעדיק גע-
דרייט אינ קאָפּ, און ער האָט געקרעכצעט ווי א דער-
וואקסענער.

באנאכט איז געקומען דער פאָסער און צוגענומען אימ אהיימ.
אז בערישׂל איז אפמאָרגן נײט געקומען אינ שול, האָט עפעס

געפעלט. די קינדער זיינען שוין געווען צוגעווינט צו זיין שטענדיקן זיצן באמ אויוון, צו זיין שטילקייט, באשיידנקייט און צו דעם קינדערשן שמייכל אפ זיין פאָנעם, ביים זיי פלעגן אימ געבן עפעס עסן.

זיין שוועסטער מיטן ברודער האָבן דערציילט, אז בערישל איז שטארק קראַנק, ער האָט הויכע טעמפּעראַטור. אינ שטוב איז קיינער ניטאָ, דער טאטע מוז גיין צו דער ארבעט, די מאמע קאָן זיך ניט רירן, זי ליגט אינ בעט און וויינט, בערישל קרעכצעט. זיי האָבן עס דערציילט און זיך אליין צעוויינט.

אינ שול איז געווען שטיל און אַנגעשטרענגט. יעדער איינער האָט געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר קיינער האָט ניט געוואָסט ווי אזוי אָנצוהייבן. דער לעדער האָט זיך פארטראַכט און א זיפּצגעטאָן: "און א דאָקטער האָט מען גערופּן?— האָט ער געפרעגט בא די קינדער.

— ניינ! האָבן ביידע מיטאמאָל געענטפערט וויינענדיק. — מע מוז זען, אז א דאָקטער זאָל קומען— האָט דער לעדער געזאָגט, ווי צו זיך אליין, און פארענדיקט— מע מוז גלייך בא— האנדלען די פראגע מיט דער שול— פארוואלטונג.

איינער פון די קינדער האָט פאָרגעלייגט, מע זאָל גיין צו בערישלעך אהיימ א קוק טאָן וואָס ער מאַכט. די איבעריקע, צו פרידן דערפון, וואָס איינער האָט אָנגעהויבן, האָבן גלייך אופֿגעכאַפּט די אידיע, זיי האָבן זיך צעטיילט צו צווייען, צו דרייען, אפ גיין באזוכן בערישלעך.

אינעם זעלבן אָונט האָט די שול— פארוואלטונג באשטימט שיקן א דאָקטער צום קראַנקן קינד אפּן כעזשנ פון דער שול. די קינדער זיינען יעדן טאָג געגאנגען גרופּעסווייז געוואָר ווערן וואָס בערישל מאַכט, בערישל איז געוואָרן די טעמע פון אלע געשפרעכן, גערעדט האָט מען וועגן דעם מיט באדויערונג און מיטגעפילט, גלייך ווי יעדער איינער וואָלט זיך געפילט שולדיק אינ דעם וואָס בערישל איז קראַנק געוואָרן.

א פֿאַר וואָכנ איז בעריש'ל געווען קראנק אפ א לונגענ־אַנציגן-
דונג, די גאנצע צייט פונ דער קראנקייט האָבן אימ די קינדער
יעדן טאָג באזוכט, און נאָכ יעדן באזוכ געבראכט גרוסן. דער
קריזיס איז אריבער און בעריש'ל האָט זיך גענומען בעסערן. די
מאמעס פונ די שול־קינדער, וועלכע האָבן נאָר געהאט צייט,
פלעגן אריינגיין עפעס אָפּקאָכנ און ברענגען וואָס עס איז אינ
שטוב אריין.

בעריש'ל איז געוונט געוואָרן, נאָר קיין שיכעלעך האָט ער
נאָכ אלץ ניט געהאט. די גאנצע צייט פונ זיין קראנקייט האָט
וועגן דעם קיינער ניט געטראכט, אלע האָבן גאָר געהאט פאר-
געסן וויאזוי ער פלעגט פאטשן מיט זיין מאמעס צוויי גרויסע
אלטע שיכ איבערן קלאס־צימער.

ווען מע האָט געפרעגט זיין שוועסטער מיטן ברודער, ווען
וועלן זיי ווידער מיטברענגען בעריש'לען אינ שול אריין, האָבן
זיי געענטפערט, אז די מאמע לאָזט אימ מער ניט נעמען: זאָל
ער שוין בעסער זיצן אינ שטוב ביז עס וועט ווערן ווארעם
אינ דרויסן, ער האָט דאָך קיין שיכ ניט.

די קינדער האָבן ניט געווסט וואָס צו ענטפערן אפ דעם, זיי
האָבן זיך פארשעמט. דאָס איז געווען א מינוט, ווען דער גע-
וויסן פּיניקט פאר א ניט קלאָרער אומגערעכטיקייט וואָס איז
באגאנגען געוואָרן.

דאָס האָט אָבער געדויערט ניט מער ווי איין קורצע וויילע.
די גאנצע שול האָט ווידער אופגעלעבט, און נאָכ מיט מער
אימפעט ווי דעמלט, ביים בעריש'ל איז קראנק געוואָרן און מע
איז אימ געגאנגען באזוכן. דאָס מאָל מיט א פרייד פונ דער גרוי-
סער זאך וואָס מע גייט אופטאָן: די קינדער האָבן זיך דער-
טראכט קויפן בעריש'לען א פֿאַר שיכעלעך פאר זייער אייגן
געלט.

די ארבעט איז געטאָן געוואָרן מיט ברען און מיט ליידיג-
שאפט. ווי איינער האָט נאָר ערגעץ געהאט אן אָפּגעשפּאַרטן

סענט האָט ער אימ אָפּגעגעבן פאר די שיכעלעכ, די, וואָס האָבן
ניט געהאט, האָבן געבעטן בא די טאטעס. פאר צוויי טעג האָבן
די קינדער אופגעזאמלט געלט אפ א פּאָר שיכעלעכ פאר בעריש-
לען. געאנגען קויפן איז דער לערער מיט צוויי קינדער פון
עלטסטן קלאס, וואָס מען האָט אויסגעקליבן אפ דער ספעציעלער
פארזאמלונג, נאָר אפ דער גאנצער גאס, קימאט ביז דער קראָם,
זיינען נאָכגעגאנגען אלע קינדער פון שול.
דאָס איז געווען א יאָנטעוודיקער טאָג, א יאָנטעוון פאר אלע
קינדער.

ס'איז שוין געווען נאָענט דער פּרילינג, די גרויע הימלען
איבער דער שטאָט פעטערסאָן האָבן זיכ אויסגעלייטערט, וואָ-
רעמע ווינטן האָבן געבלאָזן.

בערישל איז געקומען אין שול אריין אין די נייע שיכעלעכ,
די קינדער האָבן אימ באגעגנט פונקט ווי אמאָל, אנציקטע האָבן
זיי געקוקט אפ זיינע נייע שיכעלעכ, נאָר ארויסגעוויזן האָט עס
קינער ניט, קעדיי בערישל זאָל זיכ ניט פארשעמען.
בערישל איז פון דער קראנקייט געוואָרן מאָגערער און בליי-
כער, נאָר די אלטקייט איז פארשוונדן געוואָרן פון זיינ קי-
דערשן פּאָנעם. ער האָט געקראָגן צוויי צארטע, ליכטיקע אויגע-
לעכ. אין די נייע שיכעלעכ האָט ער אויסגעזען עלעגאנט, ער
איז ווידער געבליבן אזא שטילינקער ווי פריער, געזעסן אין
שול אפ זיינ שטענדיקן פּלאַצ און קיינמאָל ניט געשטערט בייכע-
לערען.

די לעווניע פון פויגעלע-פליגעלע

אפ קארשנ-גאס האָט פארבלאָנדזשעט א פויגעלע. וואָס קאָנ
טאָנ א קליינ פויגעלע, וואָס שלאָגט זיך אראָפּ פון טראַקט, אינ
דער גרויסער שטאָט ניו-יאָרק, צווישן די הונדערט-שטאָקיקע
מויערנ? איז עס געפלוּיגנ, געפלוּיגנ, ביז ס'איז פארפלוּיגנ אפ
קארשנ-גאס און זיך אָפגעשטעלט אפ א פענצטער פון א הויז.
ס'איז געווען זומער, דאָס פענצטער איז געווען אָפּ, אפּ
פענצטער איז געשטאנען א בלומענ-טאָפּ—דאָס איינציקע שטיק
גרינס, וואָס דאָס פויגעלע האָט געפונען צווישן די גרויע, שטיי-
נערנע מויערן פון דער אָרעמער געגנט.
אפ קארשנ-גאס, ווי מאָדנע עס זאָל גיט אויסקוקן, איז נישט
אפילע קיינ סימען פון קיינ בוימל, פון קיינ גרעזל, את ווער
ווייסט פארוואָס די גאס הייסט מיט אזא שיינעם נאָמען?
דאָס פויגעלע האָט זיך אוועקגעשטעלט אפּ ראנד פונעם בלוי-
מענ-טאָפּ, האָט א פלאטער געטאָנ מיט די פליגעלעך, א צווי-
טשער געטאָנ, געזוכט מיטן שנאָבל אינעם ביסל פארטריקנטע
ערד, ס'האָט דאָרט גאָרנישט גיט געפונען. האָט עס נאָכאמאל א
צוויטשער געטאָנ, צעשוּיבערט די פעדערלעך, און מיט די פיס-
לעך אונטער זיך געבליבן זיצן פארמאטערטערהייט באַם צווייגל
פון דער בלום.
דער ערשטער האָט דערזען דאָס פויגעלע—מילטאָנ—א יינגל,
א קאליקע, מיט קרומע פיסלעך.

מילטאָן, ווען ער האָט דערזען דאָס פויגעלע, האָט שיר ניט
א געשריי געטאָן פונ איבעראשונג, ער האָט זיך אָבער געכאפט,
אז דאָס פויגעלע קאָן זיך דערשרעקן און אוועקפליען, האָט ער
דעריבער איינגעהאלטן דעם אָטעם, צוגעקאטשעט זיך צום
פענצטער, און פאמעלעך, פאמעלעך גענומען עס פארמאכט.
דאָס פויגעלע האָט אָבער גאָרניט געטראכט צו אנטלויפן, עס
האָט זיך בלויז בעסער אוועקגעזעצט און איינגעקארטשעט דאָס
קעפל. מילטאָן האָט אויסגעשטרעקט די האנט און עס א כאפ
געטאָן, דאָס פויגעלע האָט ארויסגעלאָזט א פארצווייפלטן קוויטש,
און גלייך נאָכדעם האָט מילטאָן גענומען שרייען פון פרייד:
— מאמעלעך, זעט נאָר, א פויגעלע, אזא טייערעס, אזא פיי-
צינקס.

עס זיינען זיך גלייך צונויפגעלאָפן די איבעריקע קינדער פונ
שטוב־זשאנעט א מיידעלע מיט אַפגעבליאקעוועטע קרויזן אפן
קעפל, דיק אַינגל מיט אן אַנגעפוישט בייכל, און דאָס פיצע-
לע יינגעלע דאָדל, מיט צוויי שפיציקע אויערלעך, ווי בא א
קעצל.

יעדער איינער האָט עס געוואָלט אָנרירן, כאָטש צולייגן א
פינגער, נאָר מילטאָן האָט ניט צוגעלאָזט פונ ווייטן, פונ ווייטן—
האָט ער געזאָגט—קוקט וויפל איר ווילט. ער האָט זיך שנעל
געקאטשעט אפ די קרומע פיסלעך און די קינדער נאָך אימ.
צוזאמען זיינען זיי אראָפ פונ די טרעפ און ארום אפן קליינעם
הינטער-הויפל.

עס זיינען זיך גלייך צונויפגעלאָפן אלע קינדער פונעם גרויסן
הויז, פונ די פענצטער האָבן זיך באוויזן קעפ מיט פארווונדערטע
פענעמער.

— וואָס האָט פאסירט?

— מילטאָן דער קאליקע האָט געכאפט א פויגעלע!

ס'איז געווען א לעבעדיקער טאָג, א פריילעכער. אזא טאָג
טרעפט איינמאָל איך יאָרן אפ קארשן-גאס.

מילטאָן איז געשטאנען צווישן דעם אָנגעלאַפּ פון קינדער, דאָס פּויגעלע האָט ער געהאַלטן צוגעדריקט צום ברוסט; זאָל זיך נאָר עמעצער דערוועגן באַ אימ עס צונעמען, ער וועט יע-נעם די אויגן ארויסרייסן. דאָך האָט אימ געדראָט אַ געפאַר. די קינדער האָבן געקוקט מיט זשענדע אויגן אפּן קליינעם באַ-שעפעניש, אזא פּויגעלע האָבן זיי נאָך קיינמאָל ניט געזען אַ פּיצינקע, ווי אַ פּליג, אינדערעמעסן איז עס געווען אַ פּאַשעט פּויגעלע, טאַקע פּונ דעם מינ וואָס מע רופט פּייגעלעכ-פּליגעלעכ, מע רופט זיי אויך זשומ-פּייגעלעכ, וויל זיי פּאַכען אזוי שנעל מיט די פּליגעלעכ, אז עס הערט זיך אַ געזשומ ווי פּונ אַ פּליג. דאָס פּויגעלע האָט געהאַט שמאַלע פּליגעלעכ, אַ שמאַל עקל, און אַ לאַנג, דינעם שנעבעלע.

מילטאָן האָט געזען, ווי די קינדערשע אויגן ברענען פון גיריקייט, עס וועט זיך אוואַדע געפינען איינער, אַ שטאַרקערער פּונ אימ, וואָס וועט עס אַ כאַפּ טאָן פּונ זיינע הענט און אַנט-לויפּן, ער וועט זיך ניט קאָנען נאַכיאָנג, אַ קאַליקע. מילטאָן האָט זיך דעריבער שנעל ארויסגעדרייט פּונ דעם מוראווייניק קינדער און אַנטלאָפּן צוריק אינ שטוב אריין. די קינדער זיינען נאַכגעלאָפּן, אָבער ניט אַלעמען האָט ער אַריינגעלאָזט.

— לאָמיר עס אַריינזעצן אינ אַ שטייגל און האָדעווען-האַט געזאָגט דיק מיט זיינ גראָבן קאָל.

— גראָבער פעמפּיק-האַט געזאָגט זשאַנעט, און אַ וויש גע-טאָן דאָס נעזל-וווּ האָסטו אַ שטייגל?

דאָדל האָט זיך געדראַפעט אפּ די טישן, אפּ די שטולן. אימ, אזא פּיצינקן, איז שווער געווען צו זען, די שפּיציקע אויערלעכ זיינען באַ אימ געווען אופּגעשטעלט, ווי באַ אַ קעצל, וועג עס דערזעט אַ מייזל.

מילטאָן האָט קיינעם ניט געהערט, ער האָט געטראַכט אַ פּלאַן, וווּ צו האַלטן דאָס פּויגעלע, און אזוי ווי אינ שטוב איז קיינ זאך ניט געווען וואָס זאָל אפּילע זיינ ענלעכ צו אַ שטייגל,

הָאָט ער דעריבער אויסגעזוכט א לאנג שטריקל, צוגעפעסטיקט
איין ברעג צו א טשוועקל, נאָענט פונ פענצטער, דעם צווייטן
ברעג האָט ער צוגעבונדן דעם פויגעלע בא א פיסל און א
לאָז געטאָן עס פליען.

דאָס פויגעלע האָט א זשומ געטאָן מיט די קורצע פליגלעך
און זיך אָפגעשטעלט אפן פענצטער נעבן בלומענ-טאָפּ, מער האָט
עס גאָרניט געטאָן, ס'איז געבליבן זיצן פארמאטערטערהייט.

און א ווונדער, ס'האָט זיך פאר קיינעם ניט געשראָקן. די
קינדער זיינען פאמעלעך צוגעגאנגען נאָענט צום פענצטער,
גענומען באטראכטן דאָס פויגעלע פון אלע זייטן, דאָס פויגעלע-
פליגעלע האָט זיך אפילע ניט גערירט פון אָרט.

— לָאָמיר עס געבן עסן, האָט געזאָגט דיק.

— ברויט-האָט געשרייען זשאנעט.

קערנער דארפ מען האָבן, הירושענע קאשע-האָט געזאָגט
מילטאָן פארזאָרגט.

— אויב ס'איז הונגעריק וועט עס עסן ברויט אויך-האָט
געזאָגט דיק. מילטאָן האָט קיינעם ניט געהערט, ער איז אוועק
און געבראכט אינ א קליין טעצעלע א ביסל וואסער-פרייער
פון אלץ דארפ מען עס געבן צו טרינקען, ס'איז פארמאטערט-
האָט ער א זאָג געטאָן מיט א קאָל פון א געטרייער מוטער.
זשאנעט האָט פונדעסטוועגן געבראכט א פאָר ברעקלעך ברויט.
מע האָט אוועקגעשטעלט דאָס וואסער נעבן דאָס פויגעלע, מע
האָט אָנגעשאַטן ברעקלעך ברויט, דאָס פויגעלע האָט זיך ניט
צוגערירט. דאן האָט מילטאָן גענומען עס אינ האנט אריין, צו-
געלייגט צום מויל און גענומען הויכנ אפ דעם, עס זאָל זיך
דערווארעמען און דאָ האָט ער דערוועגן אזוינס, וואָס האָט אימ
אופגעשוידערט-באמ פויגעלע איז געווען נאָר איין העלפט
שנאָבל-די אונטערשטע, די אויבערשטע איז געווען אָפגעבראָכן,
ס'האָט זיך נאָך אפילע געזען א סימען פון פארטריקנטע בלוט.
— אוי, דאָס פויגעלע וועט ניט לעבן-האָט מילטאָן פאר-

צווייפלט אויסגעשריענ—סי'האָט ניט מיט וואָס צו עסן, דער
שנאָבל איז אָפגעבראַכנ—אונ ער האָט עס אוועקגעשטעלט צו-
ריק אפּן פענצטער.

— וואָסער שנאָבל, וואָס רעדט ער?

— טאקע דער שנאָבל, זעט, אָפגעבראַכנ.

איבערן גאנצן גרויסן הויז האָט זיך פאנאנדערגעטראָגן די
נייס, אז באמ פויגעלע איז אָפגעבראַכנ א האַלבער שנאָבל,
עס וועט ניט לעבן, עס קאָן ניט עסן.

ווער נאָך ווייס אזוי גוט דעם טאמ פונ ניט עסן, ווי די
קינדער פונ קארשנ-גאס, פונ דעם ווינקל אינ ניר-יאָרק, ווו
מענטשן לעבן ניט, נאָר מאטערן זיך? עס איז דערפאר קיינ
וונדער ניט, וואָס קינדער האָבן אזוי באדויערט דאָס פויגעלע
וועמען ס'האָט געטראָפּן אזא מינ אומגליק. מע האָט נאָך אָבער
געדארפט דערגיין, ווי אזוי האָט דאָס פויגעלע אָפגעבראַכנ דעם
האַלבן שנאָבל, פונ וואנען קומט עס?

איינער האָט געזאָגט, אז דאָס פויגעלע האָט זיך אוואדע
פליענדיק אָנגעקלאַפט אָן א שטיינערנעם מויער אונ פונ דעם
שטארקן זעצ אָפגעבראַכנ דעם האַלבן שנאָבעלע, דאָס אָבער
האָט זיך ניט געלאָזט גלויבן. אן אנדערער האָט געזאָגט, אז
דאָס פויגעלע איז פונ ערגעץ אנטלאָפּן, אונ קינדער, וואָס ווייסן
ניט ווי זיך צו באגיין מיט אזא פויגעלע, האָבן עס ניט ווילן-
דיק אָפגעבראַכנ דעם שנאָבל. אז דאָס איז פונ ערגעץ אנטלאָפּן
זיינען אלע געווען זיכער, ווייל פונ וואנען קומט עס אהער?
נאָר, אז דאָס האָבן קינדער אָפגעבראַכנ דעם האַלבן שנאָבל,
האָט קיינער ניט געוואָלט אפילע הערן.

מילטאָג האָט געלאָזן די קינדער זיך אמפערן, אונ אליין האָט
ער זיך אוועקגעקאטשעט אפ גרענד-סטריט, א דערבייקע הויפט-
גאס. דאָרטן, ווייס ער, איז פאראן א קראָם, ווו מע פארקויפט
סייגלען, ער איז אהין אריין אונ געזאָגט:

— צו אונדז איז פארפלוגן א קליין פויגעלע, ס'מוז זיין אייערס.

— האַלט עס דיר!—האַט מען אימ געענטפערט.
 — אָבער ווער האָט עס אָפגעבראַכן א האַלבן שנעבעלעך?
 זאָגט!—האַט ער קימאט אויסגעשרייען.
 — אַליינ—האַט מען אימ ווידער געענטפערט.
 — וואָס הייסט אַליינ? א פויגעלע קאָן ניט טאָן אזא זאך—
 איז מילטאָן צוגעשטאנען.

— אַליינ, זאָגט מען דיר. ס'האַט געוואָלט ארויספלייען פון
 שטייגל, דאָס שטייגל איז מיט א קלאפ־טירל, האָט עס אזוי
 לאנג געדאָלבעט מיטן שנעבעלעך ביז דאָס טירל האָט זיך געעפנט
 און גלייך צוריק פארקלאפט, א האַלבער שנעבעלעך איז געבליבן
 שטעקן אין טירל אָפגעבראַכענער הייט.

— און דערנאָך?—האַט מילטאָן ניט אופגעהערט פרעגן.
 — און נאָכדעם האָט מען עס ארויסגעוואָרפן, גיי, קריפל,
 דריי ניט דעם קאָפּ.

מילטאָן איז אוועק אהיים. גייענדיק האָט ער געטראכט וואָס
 מע קאָן פאַרט טאָן מיט א פויגעלעך, וואָס האָט נאָר איינ האַלבן
 שנאָבל, ס'מוז דאָך אויסגיין פון הונגער. ווען ער איז געקומען
 אפן הויפל האָבן זיך די קינדער נאָך אלץ געאמפערט. מילטאָן
 האָט מיט קיינעם ניט געוואָלט ריידן, ער איז פריער פון אלץ
 ארום אינ שטוב א קוק טאָן צום פויגעלעך, ער האָט עס שוין
 אָבער געפונען טויט.

מילטאָן האָט ארויסגעשטעקט דעם קאָפּ דורכן פענצטער, דער
 אויסזען זייער איז געווען אזא צעטומלטער, ווי דאָס גאנצע
 הויז וואָלט געווען ארומגעכאפט מיט א פייער און ער קאָן זיך
 ניט ראטעווען—אוי, דאָס פויגעלעך איז שוין טויט—האַט ער
 אויסגעשרייען.

דערנאָך האָט ער עס אראָפגעטראָגן אין הויפל, די קינדער
 האָבן עס נאָכאמאָל באטראכט, אנדערע קינדער האָט געעקלט
 צו נעמען עס אין האנט אַליינ, אנדערע האָבן גענומען מאכן
 א שפיל דערפון, געוואָרפן עס פון איינעם צום צווייטן, גע-

שראָקן די גאָר קליינינקע קינדער און האָבן געקוויטשעט, נאָר
מילטאָן איז צוגעלאָפּן א בייזער, א נעם געטאָן דאָס פּויגעלע
אינ האנט, ער האָט אויסגעזען, ווי עפעס א מער פארשטייענ-
דיקער און האָט בייז באפוילן—מע דארפ עס באגראָבן!
— באגראָבן?

— יאָ, באגראָבן—האָט מילטאָן געשרייען.
באגראָבן א פּויגעלע איז אויכ א זאכ פאר די קינדער אפ
קארשנ-גאס.

אינעם שטיינערנעם הויפל פון גרויסן הויז האָבן די קינדער
געפונען א שטיקעלע פלאצ אינ א ווינקל. זיי האָבן אויסגעגראָבן
א גריבל און באגראָבן דאָס פּויגעלע מיט פאראד. א טייל קינ-
דער האָבן עס נאָכ אלץ באטראכט פאר א שפּיל: זיי האָבן
אופגעזוכט אלטע שטיקער בלעכ, קענדלעכ, און געקלאפט אינ
דעם, ווי אינ פויקן, קעדיי צו מאכן די לעווייע פּיערלעכער;
איינ מילטאָן איז געווען ערנסט. ס'קאָן זיין דערפאר, וואָס ער
איז אליינ געווען א קאליקע, נאָר גיכער איז עס מיסטאָמע
דערפאר, וואָס א קינד פון קארשנ-גאס איז פיייק צו ווערן גע-
רירט פונעם גוירל פון א קליינ פּויגעלע, וואָס האָט זיכ פאר-
פלאַנטערט צווישן די הונדערטשטאָקיקע מויערן פון ניו-יאָרק.
דאָס אלץ האָט פאסירט אינ מעשעכ פון איינ זומערדיקן טאָג,
ווען די אספאלטענע גאסן פון דעם ווינקל אינ ניו-יאָרק, ווו
עס געפינט זיכ די קארשנ-גאס, זיינען אָנגעגלייט פון דער זון,
און אַרעמט קינדער האָבן זיכ ניט ווו אהינצוטאָן.

ערשטער מיין

ס'איז ערעוו דעם ערשטן מיין.
באם ברעג פונ אָקעאן זיצט א גרופע קינדער. זיי באטראכטן
די לעצטע צוגרייטונגען צו דער מאָרגנדיקער מיין־פּייערונג.
א ווארעמער אָוונט. אן אומרויקער. דער אָוונט פארן ערשטן
מיין.

ווייט אינ אָקעאן שווימען שיפן. עס טוקן זיך קליינע פּייער-
לעך. רויטע, ווייסע און גרינע. די ברוקלינער טייל פונ דער
שטאָט ניריאָרקי איז באלויכטן. די נאכט הויבט זיך איצט אָן.
באם ברעג פונ אָקעאן שפאצירן מענטשן און שעפן פרישע
יאמל'לופט. דער זומער האָט זיך אָנגעהויבן פרי. סאָפּ אפרעל-
טעג זיינען הייסע. מענטשן באָדן זיך שוין אינ אָוונט.
אפן זאמד זיצן די פּיאָנערן. א קינדער צוועלפֿ-פּופצן. לענגוויס
דעם גאנצן ברעג באָדן זיך מענטשן. מע הערט זייערע לוסטיקע
קוילעס ביים זיין ווארפן זיך אינ וואסער אריין. מע שפילט
אינ באָל, די קינדער שפילן אויך. זיי בויען אויס טורעמס פונ
זאמד, באווייזן פארשיידענע גימנאסטישע קונצן, מע ווארט
דערווייל אפ די צוויי כאווייקימ, וואָס זיינען אוועק ברענגען די
בלעטלעך, מאָרגן גאנצ פרי דארפ מען די בלעטלעך פארשפרייטן
אפ די גאסן ביים די קינדער גייען אינ די פּאָלק־שולן אריין.
קיינער דארפ ניט וויסן, אז דאָ, באם אָקעאן, זיצן פּיאָנערן
און גרייטן זיך צו דער מאָרגנדיקער ערשטער מיין־דעמאָנסטראַ-
ציע. די ניריאָרקער פּאָליציי האָט פארבאָטן דעמאָנסטרירן. אפ

מאָרגן ריכט מען זיך אפ א פאַליציִי־אַנפאל. שוין היינט איז פארשטארקט געוואָרן די וואכ. דאָ, באמ ברעג, דרייען זיך אויך ארום „די אָרדענונג־היטער“ מיט קורצע שטעקנס אינ די הענט און שמעקן די לופט. איינער גייט פארביי, די קינדער שפילן גאָר אינ זאמד און ווייזן קונצן.

א שוואַרצקייט רוקט זיך פון אָקעאן. זי פאָרדעקט דעם גאנצן ברעג, זי רוקט זיך קעגנזיכער אפ די רייען מויערן, די עלעקטרי־שע פֿיערלעך פון די הייזער פינקלען ארויס פון דער פינצ־טערניש, עס הערט זיך א געפליעסק פון די כוואליעס. ס'ווערט אומרויך ווי פאר א שטורעם. מענטשן פארלאָזן דעם זאמד, עס ווערט שיטערער, שיטערער און אלץ אָפטער דרייען זיך ארום די „אָרדענונג־היטער“ און שמעקן מיט די נעז.

די צוויי כאוויירימ זיינען אָנגעקומען. די בלעטלעך ווערן גיך פארשפרייט. מאָרגן רופן די פּינאָנערן די שילער פון די פּאָלק־שולן צו א שטרייך און צו דער מי־דעמאָנסטראציע.

די לעצטע אינסטרוקציעס: יעדן ווערט באשטימט זיין ראיאָן וווּ צו פארשפרייטן די בלעטלעך. די קינדער צעגייען זיך, מע איז אופגערעגט, קיינער וועט שוין היינט ניט שלאָפן ווי געהער ריק איז. אהיימ וויל מען ניט גיין, אפ די גאסן טרעפט מען זיך ווידער.

דער לערער פון דער ארבעטער־שול איז נאָך אויך ניט געגאנגען אהיימ. ער קומט פון א פארזאמלונג, עסטער מיט אירע כאווערטעס גייען אימ אנטקעגן.

בא עסטערן גלאנצן די אויגן. די גאנצע גאס הערט אז זי גייט. זי רעדט הויך און לאכט נאָך העכער. עסטער גייט שוין זייער לאנג אינעם זעלבן קליידל, נאָך זי האָט עפעס א באזונדערער פייקייט אויסצוזען אינעם אָפגעניצטן קליידל שיינ און באכיניט. ס'איז איר נאָר מעקאנע צו זיין.

זי איז א הויכע מיט א פארשייטער גריווקע, גרינע אויגן מיט לאנגע וויעס. זי קאָן ניט ריידן אנדערש, ווי נאָר ארופלייגנדיק

יענעם די הענט אפ די אקסלענ, מיט איר מוז מען ווערן כא-
וויירימ, אלע האָבן זי ליב.

עסטער וויל נישט גיין אהיים, זי לייגט פֿאַר מאכט א שפּאַציר
איבער די גאסן און ארייננווארפן בלעטלעך אין די בריוו-קעסט-
לעך בא אלע טירן. עס געפעלט איר אזוי דער פֿאַרשלאג, אז זי
גייט א פאטש מיט די הענט און אינ סאמע מיטן גאס שרייט
זי אויס הויכ אפן קאַל, וויאזוי מע זאָל עס טאָן. זי דערמאָנט
זיכ, אז מע טאָר נישט אזוי, זי וויל כאפן צוריק און שרייט ווי-
דער הויכ אפן קאַל.

דער לערער גייט א קוק אפ איר און שמייכלט. די איבעריקע
קינדער לאכט, עסטער פארשעמט זיכ.

דער לערער בעט די קינדער גיין אהיים. ער דערמאָנט זיי
אַן מאָרגעדיקן טאָג. עסטער בעט זייער שטארק, אז דער לע-
רער זאָל דערלויבן ארייננווארפן איצט עטלעכע בלעטלעך אין די
בריוו-קעסטלעך. זי מאכט קלוימערשט א בארויגעזע מינע, לאָזט
ארפּ די אויגן, נאָר פון אונטן ארום קוקט זי דעם לערער גלייכ
אין מויל אריין, זי ווארט נאָר, אז ער זאָל ארויסלאָזן א וואָרט
פון די ליפּן און זי זאָל עס א כאפ טאָן. די כאווערטעס העלפן
איר אונטער.

ס'איז שוין שפעט. קיין דיסקוסיעס איצט פירן קאָן מען נישט,
יעדער איינער האלט זיין פעקל בלעטלעך צוזאמען מיט א ביכל,
אַדער א צייטונג, עס זאָל נישט זיין קאָנטיק. ווי צו היטן זיכ
ווייסן די כעוורע.

— קיין שפיל דערפון מאכט דארפ מען נישט, זאָגט דער לע-
רער, און צופיל טומל אַזיכ נישט. דער איקער איז מאָרגן אינ-
דערפרי. נאָר איצט, אויב איר ווילט דאווקע, גייט אהיים פֿאַר-
ווייז און אפן וועג זאָל יעדערער אפ זיין גאס, בא די שכינימ,
ארייננווארפן בלעטלעך, פארגעסט נישט, אז מע דארפ נאָך לאָזן
אפ מאָרגן אויכ.

עסטער איז באגייסטערט. זי דארפ גיין מיטן לערער אינ

איינ וועג. די כאווערטעס לאָזט זי, זי צעזעגנט זיכ: א גוטע נאכט, מיידלעך, מאָרגן.

עסטער מיטן לערער דארפן נאָכאמאָל פארבייגיין באַם ברעג פון אָקעאן, זיי וווינען אפּ יענער זייט פון דל רייכע מויערן, וואָס זיינען אויסגעבויט באַם ברעג, אָט אינ די מויערן דארפ זיין זייער גוט צו וווינען, שטענדיק איז דאָרט קיל און אָנגע-נעם. אפּ אלע פענצטער הענגען שטאַרן, ס'לייכטן מאַט-גרינע פּייערלעך, א גאנצע נאכט הערט מען דעם גערויש פון די כוואליעס, זיי מאכן מיד און פארשלעפערן.

עסטער ווינט אונטער דער מעטראָ-ליניע. דער מעטראָ גייט ביז ברוקלין אונטער דער ערד, אינ ברוקלין דראפעט ער זיך ארום אינדערהויכ, שלענגלט זיך איבער די דעכער, שליינדערט אריין אינ די אָפענע פענצטער פון די איינוווינער א בייזע און ווילדע טראסקעריין, אן אָרעמער מענטש קאָן וווינען אינ יענער געגנט נאָר אפּ א צווייטן אָדער דריטן עטאזש, ווו דער מעטראָ לויפט דורכ. א האַלב יאָר דויערט-ביז א נייער איינוווינער געווינט זיך צו צו דעם גערויש, נאָכדעם איז ער שוין אזוי געווינט דערצו, אז אָן א באַן איבערן קאָפּ קאָן ער שוין גאָר ניט איינשלאָפן.

באם ברעג פון אָקעאן איז שוין קיינער ניטאָ. בלוין אינ די ווייטע ווינקלען זעט מען נאָך איינציקע מענטשן. גאנצ נאָענט שווימט א שיפ. עס דאכט זיך, אז זי שווימט צום ברעג.

— לערער, ווען מע זעצט זיך אָט-אָ דאָ אפּן שיפ, קאָן מען אוועקשווימען גלייך אינ סאָועטנפארבאנד?

עס בלאָזט א קאלטער ווינט. עסטער איז אינ איינ קליידל, אָן א מאַנטעלע. דער לערער פילט, ווי זי ציטערט פון קעלט, ער טוט אויס זיין דעקל, ווארפט עס איר ארום אפּ די אקסלען, צווינגט איר, זי זאָל זיך איינהילגן אינ דעם-טו אָן, עסטער, וועסט זיך נאָך פארקילן.

— מיר כּאָלעמט זיך אלע נאכט, אז איך פאָר אינ סאָועטן-

דוסלאנד. מיין טאטע זאָגט, אז ער וועט האָבן גענוג געלט,
וועט ער פֿאַרן כאַטש א קוק טאָן, עפּשער וועט ער מיכ אויך
מיטנעמען.

זי וויל נאָך ריידן און דערציילן. דער לערער דערמאָנט איר,
אז זיי האָבן נאָך קיין איין בלעטל ניט פארשפרייט. עסטער
גיט זיך א כאַפּ, נעמט אַיילן.

אסאך גאסן שניידן דורך די ברייט פון דער פֿאַרשטאָט, עס-
טער מיטן לערער פארקערן אפּ איינער פון די גאסן. זי טוט
אויס דאָס רעקל, גיט עס אָפּ דעם לערער. א ווארעמע לופט פון
דער פארשטיקטער גאס, א רייעכ פונעם פארגאנגענעם טאָג גיט
א שלאָג אין פאָנעם אַרײַן.

די גאס שלאָפט שוין, איבערן קאָפּ הענגט די מעטראָ-ליניע—
א שטאַלענע נעצ, דורך וועלכער עס זעען זיך שמאָלע פאסיק-
לעך שווארצער הימל. ארבעטער גייען פארביי מיד, קוימ וואָס
זיי שלאָפן זיך, עס זעט אויס, ווי זיי וואָלטן גייענדיק געשלאָפן.
די גאס איז א שמאָלע. טראָטוארן פון ביידע זייטן. די הייזלעך
אלע צוויי-שטאַקיקע, מיט הילצערנע טרעפלעך, בריווקעסטלעך
הענגען אפּ די דרויסנ-טירן.

עסטער גייט פון איין זייט גאס, דער לערער—פון דער צוויי-
טער. אלע ווילע שטעלן זיי זיך אָפּ, קוקן זיך איבער. עסטער—
פלינק, דער לערער—געלאסענער, הויבן זיך אופּ אפּ די טרעפּ-
לעך פון די הייזער און ווארפן אַרײַן בלעטלעך אין די קעסט-
לעך.

עסטערן געפּלעט אזוי די ארבעט, זי פארגעסט זיך אויף אָן
דעם לערער, וואָס גייט לאנגזאָמער פון איר אפּן צווייטן טראָ-
טואר און זי נעמט פליען פון טרעפל צו טרעפל. גיכ, גיכ
ווארפט זי די בלעטלעך אין די בריווקעסטלעך, שטופט זיי דורך
די טירן און אָט איז זי שוין ווייט פונעם לערער. זי קוקט זיך
ניט אומ און פלייט ווייטער. פונעם צווייטן ברעג גאס קומט אָן
א פּאַליציאנט. ער גייט הארט נעבן די ווענט, מע זאָל אימ ניט

באמערקן, זי באמערקט אימ אָבער און לויפט שנעל אריבער אפֿ-
דער צווייטער זייט גאס, לאָזט זיכ אנטקעגן דעם לערער, וואָ-
דענען אימ. דער פּאָליציאנט נעמט גיין שנעלער, עסטער לויפט,
דער לערער דערזעט זי, ער פארשטייט, וואָס דאָ קומט פּאָר
און אָן איינ וואָרט לויפן זיי ביידע צו ביזן ברעג גאס, פאר-
קערעווען זיכ, און דורכ א באקאנט זייטיק געסל קומען זיי אָן.
אהיימ. פון גרויס צופרידנקייט גיט זיכ עסטער פלינק א דריי
איבערן טראָטואר, גיט א פאטש מיט די הענט, דער לערער
ווינקט צו איר זי זאָל ניט טומלען, זי הערט ניט, זי לויפט
ארום די טרעפלעכ פון איר שטוב, לאָזט איבער אפ דער שטי-
לער גאס דעם אָפהילכ פון איר קלינגענדיקער שטימ און פאר-
שווינדט.

באגינען האָבן זיכ די קינדער געזאמלט ארום דער ארבעטער-
שול. אלע וויילע איז א קינד געקומען צולויפן מיט פרישע ניס.
— ארום דער פּאָלק-שול שטייען אסאך פּאָליציאנטן, דער
פּיאָנער-עלטסטער—דזשעק האָט געפרוווט אריין אין שול-הויפּ,
האָט מען אימ דערלאנגט מיט א שטיק אייזן איבערן
קאָפּ, איצט ליגט ער באמ כאווער נעמעראָוו אין הויז. עסטערס
טאטן צוזאמען מיט נאָכ א פּאָר כאוויירימ האָט מען ארעס-
טירט.

די עלטערע כאוויירימ גרייטן זיכ אויכ צו דער דעמאָנסטראציע.
ארום דעם פּראָלעטארישן צענטר רוישט. עס איז געקומען צו-
לויפן לענע, א יינגל פון דער עלטסטער גרופע און איבערגעגעבן,
אז די שול-דירעקטאָרן האָבן ארויסגעשיקט „באפערט“ (ציוויל-
געקליידטע געהיימ-אגענטן). זיי גייען ארום איבער אלע הייזער
מיט א צעטל אינ די הענט און ווו עס געפינט זיכ א פּיאָנער
ארעסטירן זיי אימ. זאָל קיינער ניט גיין אהיימ.
— און טאָמער קומען זיי אהער?—האָט איינער געפרעגט.

— אהער וועלן זיי ניט קומען, דאָ געפינען זיך צופיל על-
טערע כאוויירימ.

— דזשעק האָט געזאָגט, אז צום מעטראָ זאָל מען גיין איינ-
ציקווייז, אָדער פאָרווייז און נאָכדעם צונויפזאמלען זיך אלע
אינ איינ וואַגאָן.

— עסטער איז נאָך ניטאָ, זי דארף ברענגען די פּלאַקאטן,
עפּשער האָט מען זי אויך ארעסטירט?

צוויי מיידלעך זיינען אוועק א קוק טאָן.

אפ די גאסן איז אומרויך. פאריינען גייען אַרגאניזירטערהייט
צו דער מעטראָ-סטאנציע, פאליציאנטן דרייען זיך ארום מיט
קורצע שטעקנס אינ די הענט, גרייט צו קלאפן איבער די קעפּ.
די כאוויירימ האלטן זיך געלאסן, זיי מיינן אויס דעם קלענסטן
אינצידענט, ענטפערן ניט אפ קיינ באליידיקונגען.

די מיידלעך איילן זיך צו עסטערן, זי קאָן נאָך אמאָל פאר-
שפּעטיקן. זיי טרעפן זי שוין אינ וועג. עסטער טראָגט א פּאָק
פּלאַקאטן. איר טאטע האָט זיי אָנגעמאָלט. זיי לויפן שנעל צו
דער שול. עסטער וויל ניט אויסטאָן דאָס פּיאָנערן-טיכל, אויסער
דעם האָט זי נאָך אָנגעטאָן א רויטן באנד אפ דער גריווקע,
זיי לויפן, דער רויטער באנד פּלאטערט. מע קומט צום מעטראָ,
אפ יעדער סטאנציע קומען צו גייע דעמאָנסטראַנטן. אפ איינער
א סטאנציע האָט א כאווערטע צעטיילט די פּיאָנערן קליינע
רויטע פּאָנעלעך, — זאָל לעבן דער ערשטער מיינ.

דער מעטראָ-צוג פליט. די פּיאָנערן פּאָכען מיט די פּאָנעלעך
און זיינען. פּיינטלעכע בליקן שטעכט זיי דורכ, סימפּאטיקער
שמיכלען און אפּלאָדירן.

מע קומט אָן צום פּלאַץ, וווּ די דעמאָנסטראַנטן קלייבן זיך.
די ארומיקע גאסן זיינען באלאגערט מיט פּאָליציי, ווי צו אן
עמעסער מילכאַמע.

דער טאָג איז א הייסער, די אספּאלטענע גאסן ברענען, די
דעמאָנסטראַציע דירט זיך. אינ דער צווייטער קאָלאָנע גייען

די פּאָנערן. איבערן גאנצן וועג שטייען צענדליקער טויזנטער מענטשן—אפ די טראַטוארן, באלקאָנען און דעכער. אפ יעדער פאַר טריט—א פּאָליציאנט.

בא א ראַג פון א גאס האָט זיך די פּאָנערן-קאָלאָנע אָפּגע-שטעלט. די, וואָס זיינען געגאנגען פאַרויס, האָבן זיך פארהאלטן. ס'פליט פארביי א כאווער אפ—א מאַטאַציקל—"רויק, כאוויירימ, לאַזט זיך ניט פראַוואַצירן".

אפן טראַטואר איז געשטאנען א מענטש מיט א רויטן אָנגע-פרעסענעם קארק. ער האָט זיך געקרימט און גערייצט מיט די קינדער. אמערסטן איז ער צוגעשטאנען צו עסטערן. ס'האָט אימ געשטאַכטן אינ די אויגן דער רויטער באַנד אפ איר קאָפּ. ער האָט געקוקט אפ איר מיט גיריקע אויגן און געמאכט דער-ביי שיקערע האווייעס. קיינער האָט אפ אימ קיינ אכט ניט גע-לייגט. דאָס האָט אימ נאַכמער אופגערגוט. ער האָט ארויסגע-צויגן פון קעשענע א קליין אמעריקאנער פּאָנעלע מיט געלע שטערנדלעך און שטרייפן, דערמיט געפּאָכעט איבער די קעפּ פון די קינדער און זיך געזידלט, קיינער האָט אימ ניט געענט-פערט, ער האָט שיר געפּלאַצט פאר קאעס. סאָפּקאָלסאָפּ האָט ער ניט אויסגעהאלטן, האָט א ריט געטאַן פון עסטערס האנט די רויטע פּאַג—זאָל לעבן דער ערשטער מיי, ארומגעכאפט זי מיט איינ האנט בא דער טאליע און מיט דער צווייטער האנט געשפּאַרט איר אינ פּאַנעם אריין דאָס אמעריקאנער פּאַנעלע.

עסטער האָט זיך אָנגעצונדן, ווי א קאצ האָט זי א שפרונג געטאַן אפ דעם מיטעסן מענטשן, האָט אימ צעדראפּעט דאָס פּאַ-נעם, געקלאפט מיט די פויסטן. קיינער האָט נאָך ניט באוויזן אריינצומישן זיך און דער גראַבער געפּעש האָט זיך שוינ א קייקל געטאַן און איז געפּאלן. עסטער האָט אימ געשפינגן אינ פּאַנעם אריין, ווילד געטראַטן מיט די פיס זיין הוט, וואָס איז אימ ארונטערגעפּלוינג פון קאָפּ און דאָס פּאַנעלע, וואָס איז בא-אימ ארויסגעפּאלן פון האנט. די פּאָנערן האָבן אימ גלייכ

ארומגערינגלט און שיר גיט אומגעבראכט. דער מענטש האָט
זיך קוימ אופגעהויבן, געוואקלט זיך א שיקערער אפ די פיס,
און, אונטער דעם געלעכטער און כויזעק־אויסגעשרייען פון די
ארומיקע, קוימ אנטלאָפן.

די דעמאָנסטראציע האָט זיך ווייטער גערירט. עסטער האָט
פאריכט דעם רויטן באנד אכט קאָפּ, פארהייבן הויך די רויטע
פאָן. איך די אויגן זיינען איר געשטאנען צוויי גרויסע טרערן
פון זיג.

דאָס העלדישע נעגערל

— עבינעזער, עבינעזער! זײַן מאמע בויגט ארויס דעם קאָפּ דורכן פענצטער, אירע גרויסע, מוטנע-בלוילעכע אויגן זײַנען צעשראָקן, זי רופט איר יינגל אין שטוב אריין. עבינעזער, א יינגעלע מיט געדיכט-נידעריקע, זיידנ-שווארצע קרייזעלעך אפן קאָפּ, אז ער דערזעט זײַן מאמען אין פענצטער, קערט ער זיך אָפּ פון די קינדער אין גאס, לויפט אריין אין קאָרידאָר און פארשווינדט.

דאָס הינטעלע סיוויאָר¹), כאַטש מע האָט עס ניט גערופּן, לויפט נאָך עבינעזערן און פארשווינדט צוזאמען מיטן יינגל. די שכיינימ האָבן באמערקט, אז די פרוי זשאַנסאָן (אזוי האָט-מען גערופּן עבינעזער'ס עלטערן) שרעקט זיך, זי האָט ניט צו קיינעם קיין צוטרוי. ס'קאָן טרעפּן, אז די טיר פון זייער צימער איז אָפּן, צופעליק גייט עמעצער פארבײַ און גיט ניט ווילנדיק א קוק אהינ, לויפט זי גלייך צו מיט א פאָר צעשראָק קענע אויגן און פארהאקט זי טיר, דאָס הינטל פארגייט זיך אין א בילעריי.

דעם פאָטער זעט מען ניט גאנצע טעג, פארנאכט קומט ער אהיים פון דער ארבעט. א הויכער, שיינער נעגער, מיט אזעל-כע ווייסע צייגן, אז יעדעס מאָל, ווען ער עפנט די לייפן, גיבן די צייגן א בליאסק.

¹ סיוויאָר איז אפּ ענגליש— א רעסער. אן אויסלייזער.

באנאכט קאָן מען הערן, ווי די פרוי זשאַנסאָן זינגט א לי-
דעלע (עפּשער עבינעזערן) צום שלאָפּן גיינ:

אלטע קו, אלטע קו,
ווי איז דיין קעלבעלע?
דאָרט, אפּ יענער זייט,
אפּ דער לאַנקע, ווייט.
פליגן און רויב-פויגל
פיקן עס אויס די אויגן,
און דאָס קעלבעלע וויינט—
מא-מע!

אמאָל זינגט זי דאָס זעלבע לידעלע, נאָר וועגן א שעפּס און
א לעמעלע:

שוואַרצער שעפּס, שוואַרצער שעפּס,
ווי האָסטו געלאָגן דיין לעמעלע?
אפּ דער לאַנקע, ווייט,
דאָרט, אפּ יענער זייט.
שא, שטיל, בני, בני,
ניט וויינ, ניט שרין.
שלאָפּ איינ מיין קינד—
מיין לעמעלע שיינס,
באהיט פון שלעכטס,
שלאָפּ איינ מיין קליינס,
בני, בני.

ס'איז שטיל אינגאנצן הויז, דורכ אלע אָפענע פענצטער דרינגט
אריין איר פארבענקט, ציטעריק קאָל.

די זשאַנסאָנס לעבן אָפּגעזונדערט פון די שכיינים, איינ נעגער-
פאמיליע צווישן א גאנצע הויז ווייסע.

עבינעזערן איז אומעטיק, ער האָט זיך ניט מיט וועמען צו
שפּילן, עס ציט אימ אינ דרויסן, צו די קינדער. קומט ער
אָבער נאָר ארויס אינ גאס מיטן הינטל, אווי באווייזט זיך גלייך
די מאמע דורכן פענצטער און נעמט רופּן: עבינעזער, עבי-
נעזער!

די קינדער ווילן ווערן כאווער מיט עבינעזערן, זיי ווילן אויך שפילן מיטן הינטל, זיי רופן עס, זיי ווילן עס געבן עסן, נאָר עס נעמט ניט און גייט צו קיינעם ניט צו. — עבי (אינאָם אמעריקע פארקירצט מען נעמען), עבי-רופן אימ די קינדער-קום זיך שפילן. דאָס נעגערל שמייכלט, און זיינע קיילעכיקע, מוטנע-בלוילעכע אויגן, פונקט ווי דער מאמעס, קוקן צעשראָקן.

וואָס מער עבי מיטן הינטעלע האלטן זיך דערווייטערט פון די קינדער, אלץ מער ווילן די קינדער זיין נאָענט מיט זיי. עבי מיטן הינטעלע זיינען געוואָרן א מינ רעמעניש, און די קינדער ווילן לייזן די רעמעניש.

אביסל זיינען שוין די קינדער דערגאנגען, אז די זשאָנסאָנס קומען פון א ווייטן שטאט אינאָ דאָרעם, און, אז דאָס הינטעלע האָבן זיי געבראכט מיט זיך אויף פון יענער שטאט.

— אזש פון אזוי ווייט?

— יאָ, פון אזוי ווייט, זעסטו דאָך.

— וואָס זשע קאָן עס זיין סאר א הינטעלע וואָס מע פירט

פון אזוי ווייט? און פארוואָס רופט מען עס סיייוואָר?

— און פארוואָס גייט עס צו קיינעם ניט צו, וויפל מע זאָל

עס ניט רופן, און וואָס מע זאָל עס ניט געבן?

— איך האָב געהערט, ווי עבין האָט געזאָגט זיין מאמע, ער

זאָל זיך היטן פאר די ווייטע, האָט דערציילט מײַע, א מיידע-

לע מיט א יינגלש אָפגעשאָרן קעפל. מײַע וויינט א טיר קעגן א

טיר מיט עבינעזערן.

ס'איז זומער, די שולן זיינען פארמאכט, די גאסן זיינען אָן-

געגלייט און די קינדער האָבן זיך ניט וווּ אהינצוטאָן; זיצן זיי

אין די קילע קאָרידאָרן און טראכטן צו פארשיידנסטע שפילן.

איינע פון די רעגנדיקסטע שפילן איז, אראָפגלייטשן זיך פון

טרעפּ-פארענטש פון אלע זעקס שטאָק מיט איין אָטעם. פאר-

שטייט זיך, אז מע קאָן דערבײַ ברעכן האַלדז-און-אקן. אָבער

וואָס קאָנען טאָן קינדער, וואָס האָבן ניט קיין באַקוועמערע שפּילן? עבינעזער זיצט אַפּ א טרעפּל אינ קאַרדאָר, נעבן אימ לייגט דאָס הינטל, האַלט אַרויסגעשטעקט די צונג און פּרײַכט פּונ-הײַז. די פּלינג דערקוטשען עס, גיט עס אַלע ווײַלע א קורצן האַור-קע-האַו! און כאַפּט א פּליג מיטן פּיסקל. דז קינדער געפּעלט עס, זיי לאַכן און רופן דעם הינטל-סייוויאַר, נא, סייוויאַר, ביסט א קלוג הינטל.

איינמאָל האָט זיכ א יינגל, אַרונטערגלייטשנדיק זיכ פּונ טרעפּ-פאַרענטש, אָנגעשטויסן אַפּ עבינעזער. דאָס נעגערל האָט זיכ אזוי דערשראַקן, אַז ער האָט גענומען שרײַען מיט מאַדנע קווי-לעס, דאָס הינטל האָט זיכ שיר ניט צעריסן בילנדיק, ס'איז גע-לאַפּט אַפּ די טרעפּ אַרופּ און אַראָפּ, ווי א רוע. עבינעזערס מאמע איז געקומען צו לויפּן ניט טויט, ניט לעבעדיק, געכאַפּט דאָס יינגל באַם האַנט און אָן אַטעם זיינען אַלע דריי אַנטלאָפּן אינ שטוב אַריין און פאַרהאַקט די טיר הינטער זיכ. די קינדער האָבן ניט פאַרשטאַנען פאַרוואָס עבינעזער האָט זיכ אזוי צע-שרײַען, עפּשער האָט ער געכאַפּט א שטאַרקן קלאַפּ? האָט אָבער דאָס יינגל, וואָס האָט זיכ אָן אימ אָנגעשטויסן, פאַרזיכערט, אַז ער האָט עבינעזערן קוימ אָנגערירט, ווײַל אויב ניט, וואָלט ער דאָך אַליין אויך געווען צעקלאַפּט-נאַט, זעט, גיט א קוק-האַט ער אַלעמען געוויזן דעם קאַפּ. איז ווײַזט אויס, אַז ער האָט זיכ דערשראַקן. מאַדנע!

נאָך דער געשיכטע האָבן זיכ עבי מיטן הינטל ניט באַוויזן א וואָך צײַט ניט אינ קאַרדאָר, ניט אינ גאַס. זונטיק אַרבעט ניט עבינעזערס טאַטע, ער זיצט אינ דרויסן, קוקט ווי די קינדער שפּילן זיכ, שמייכלט און זיינע ווייסע צייגן בלאַנקען. ער, ווי ס'איז צו זען, שרעקט זיכ גיט אזוי פאַר די ווייסע שכײַנימ ווי זיינ פרוי און עבינעזער. פאַרקערט, ער באַ-גריסט זיכ מיט אַלעמען, גיט אַמאָל א זאָג, קעדיי צו פאַרפירן א געשפּרעכ-הייס, א הייסער טאָג היינט. ווען די קינדער רופן

דעם הינטערע העלפט ער זיי צו, ער שרייבט צו דעם-גי, סיי-
וויאָר, גיי, האָב קיין מוירע ניט. ווען דער טאטע זיצט אין
דרויסן, פילט זיך עבינעזער אויך פרייער, ער דערלויבט זיך
אפילע שפילן מיט די קינדער אין באַל. די מאמע בלויז קומט
ניט ארונטער אין גאס, זי שטייט נאָר ארויסגעבויגן דורכן פענצ-
טער און קוקט מיט אירע פארבלאָנדושעטע אויגן אפן מאן און
אפן יינגעלע.

עבינעזערס טאטע האָט א בענושאַ¹. אָוונט-צו נעמט ער זי
מיט זיך אין דרויסן און שפילט. די קינדער רינגלען אימ ארום
און הערן. עבינעזערס טאטע זינגט א ליד און אקאָמפאנירט זיך
אליין אפ דער בענושאַ. ער שמייכלט אזוי גוטמוטיק צו-די
קינדער, אז זיי דערלויבן זיך צוגיין גאָר נאָענט צו אימ און
אפילע אָנזירן דעם אינסטרומענט.

— דו ביסט א פּיין קינד-האָט ער איינמאָל א זאָג געטאָן
צו מייען, דאָס מיידעלע מיטן יינגלש-געשאַרענעם קעפל, ער האָט
איר אָנגערירט דעם פּיאַנער-האלדזטוכ און געפרעגט-דו ביסט
א פּיאַנערקע? איך האָב ליב די פּיאַנערן.

— פארוואָס זשע האָט עבי מוירע פאר אונדז?—האָט אימ
מייע געפרעגט,—אָט, אז דו ביסט דאָ-ניט, נאָר א גאנצע וואָך
אנטלויפט ער פון אונדז, מיר רופן אימ שפילן זיך און ער אנט-
לויפט. דאָס הינטעלע אויך.

— עבי דארפ ניט מוירע האָבן פאר אייך, איר זייט גוטע
קינדער. עבי, שפיל זיך מיט זיי, האָב קיין מוירע ניט,—האָט ער
זיך געווענדעט צום יינגל.

— איך האָב געהערט, ווי זיין מאמע האָט אימ פארזאָגט, ער
זאָל זיך היטן פאר די ווייסע, פארוואָס?
— זי האָט ניט אייך געמיינט.

¹ בענושאַ— א מוזיקאָלער אינסטרומענט, וואָס ווערט באנוצט אין בעגערישע
אָרקעסטערן.

- וועמען דענ?
- יענע, די ווייסע פון דאָרעם. אוי, אָט יענע פון דאָרעם! —
- ער האָט דאָס געזאָגט און אויכ אינ זיינע אויגן האָט זיכ באַ-
וויזן א שרעק.
- ווער זיינענ זיי?
- אונ עבינעזער, קינדער, דארפט איר וויסן, איז א טייער
יינגל, און סיי וויאָר איז א וויל הינטל, קינדער. ווען ניט זיי,
אוי, ווען ניט זיי, וואָלט איכ שוינ ניט געלעבט.
- דערציילט אונדו, פעטער זשאָנסאָן, דערציילט.
- איכ האָב געארבעט אפ א פערמע בא א רייכנ באלעבאָס
אפ דאָרעם. אסאכ שוואַרצע זיינען מיר געווען און אויכ ווייסע
ארבעטער. מיר האָבן ווייניק פארדינט און געארבעט האָבן מיר
שווער, יאָ, שווער. און פייניקן פלעגט מען יאָ, פייניקן.
די קינדער זיינען געזעסן אפן טראָטואַר, אינ שאַטן. א קיל
ווינטל האָט פונ צייט צו צייט א בלאָז געטאָן איבער די פאר-
שוויצטע פענעמער. עבינעזער איז געזעסן נעבן טאטן און זיכ
קימאט געקלאַמערט אינ אימ, סיי וויאָר האָט געקוקט אינ מויל
אריין, א שטייגער, ווי עס וואָלט פארשטאנען יעדעס וואָרט.
- האָבן מיר דערקלערט א שטרייק. איכ בין געווען איינער
פון די שטרייק-פירער.
- איר זייט א קאָמוניסט, פעטער זשאָנסאָן?
- דעמלט בין איכ נאָכ ניט געווען. די ווייסע באלעבאָטימ
האָבן אָבער געזאָגט. אז איכ האָב זיכ אָנגעשטעקט מיט קאָמר-
ניסטישע אידייען, זי האָבן געסטראשעט, אז זיי וועלן מיכ לינ-
טשעווען.
- לינטשעווען?
- איינמאָל פארנאכט, איכ בין גראָד אינ שטוב ניט געווען,
כ'בין אוועק צונויפריידן זיכ מיטן שטרייק-קאָמיטעט, און דאָס
איז געווען מיינ גליק, זיינען א באנדע ווייסע באַסעס (באלע-
באטימ) באפאלן מיינ הויז, גענומען שלאָגן מיינ פרוי, זי זאָל

זאָגן וווּ איך געפינ זיך. עבינעזער האָט זיך ארויסגעגאנוועט פון שטוב, ער האָט געוויסט, אז איך געפינ זיך אפ יענער זייט טייך. אָ, עבי, מיינ טייער יינגל—ער האָט אימ א גלעט געטאָגן איבער די געדיכטע קרייזעלעך—און דאָס הינטל נאָך אימ. זיי זיינען געלאָפן צום טייך, קיין שיפל איז ניט געווען, די ווייסע האָבן אלע שיפלעך באהאלטן, טאָמער וועל איך זיך וועלן ראטעווען פון זיי, איבערן טייך. אָ, עבי, מיינ טייער יינגל, ער האָט זיך אריינגעוואָרמט אין טייך און גענומען שווימען צו מיר, דאָס הינטל נאָך אימ. איז ער געשווומען, געשווומען ביז ער איז אָפגעשטאנען, דאָס הינטל איז געשווומען פלינקער פון אימ, אָט זיינען זיי שוין באמ ברעג, נאָר עבינעזער, מיינ טייער יינגל, קוימ וואָס ער האלט זיך אפן וואסער, ער טרינקט זיך, איז סיי וואָר ארויסגעשפרונגען אפן ברעג און גענומען בילן, בילן. איך האָב פון ווייטן דערהערט, איך בין פונקט צו דער צייט געקומען, כ'האָב ארויסגעראטעוועט מיינ עבי, מיינ טייער יינגל, ער האָט מיר אלץ דערציילט. כ'האָב עבינ מיטן הינטל געלאָזט באמ ברעג און אריין בין איך אנטלאָפן.

— און זיי האָבן אייך ניט געכאפט, פעטער זשאַנסאָגן?—האָבן די קינדער געפרעגט מיט א פארכאפטן אָטעם.

— איך בין לאַנג געלעבן באהאלטן אין וועלדער און אין היילן, אלע טאָג זיינען די ווייסע באַסעס געקומען צו מיר אהיים, געשלאָגן און געפלינקט מיינ פרוי, עבינ געשלאָגן, אפילע סיי וואָרן האָבן זיי געשלאָגן.

דאָס הינטל האָט א ביל געטאָגן, ווען מע האָט דערמאָנט זיינ נאָמען, פונקט ווי עס וואָלט געוואָלט באשטעטיקן, אז אלץ איז ריכטיק.

— איינמאָל באנאכט בין איך געקומען שטילערהייט אהיים, כ'האָב גענומען מיינ פרוי, עבינעזער. אלצדינג האָבן מיר געלאָזן אפ העפקער, בלויז דאָס הינטל האָבן מיר גענומען מיט זיך און מיר זיינען פון דאָרטן אוועק. און דעמלט טאקע האָבן

מיר עס א נאָמענ געגעבנ סייוויאָר, ווייל ס'האָט געראטעוועט
עבינעזערס לעבנ אונ אויכ מינ לעבנ. פריינט האָבנ אונדז גע-
האָלפנ אנטלויפנ, ווייסע אויכ קאָמוניסטנ. מיר זיינענ געקומענ
אהער, קיינ ניריאָרק, דאָ, צווישנ כאוויירימ וועלנ מיר זיינ
זיכערער.

. ס'איז שוין געווענ טונקל אינ דרויסנ ווענ זשאָנסאָנ האָט
געענדיקט דערצייילנ די געשיכטע, די קינדער האָבנ אָפגעזיפצט,
אינ זייערע אויגנ האָבנ איצט עבינעזער מיטנ הינטל אויסגעזענ
ווי העלדנ.

די קליינע מייע, מיטנ זינגלש-אָפגעשאַרענעמ קעפל, איז אזוי
גערירט געווענ פונ דער געשיכטע, אז זי האָט א כאפ געטאָנ
איר פּיאַנערישנ צייכנ, אָנגעטאָנ עס עבינעזערנ אונ געזאָגט-
איכ שענק עס דיר א מאטאָנע, דו ביסט א העלד!

אן איינפאל

זעלדע האָט געזאמלט געלט אינ א קליינ איינערן קאסעלע. א פאָשעט קאסעלע, פונ. אויבנ א שפעלטל אריינצווארפן מאט-בייעס.

זי האָט דאָס קאסעלע זייער ליב געהאט. זי פלעגט עס מיט ברענגען אינ שול אריינ און באווייזן די קינדער.

אָט דאָ ווארפט מען אריינ דאָס געלט. אָט דאָ אינעוויי-ניק ליגט עס. הערסט, עס קלינגט. זי טוט עס א טרייסל, דאָס פאָנעם—איין שטיק שמייכל.

זעלדעס עלטערן זיינען נאָך קיינמאָל ניט געקומען באזוכן די ארבעטער-שול. און צוליב דעם אליינ האָט שוין זעלדע אויסגעזען אביסל ווי א פרעמדע. אלע קינדער האָבן געהאט עפעס וואָס צו דערציילן וועגן דער היים, זעלדע—גאָרנישט. ביים אזעלכע שמועסן פלעגט זי זיצן אן אומעטיקע, צוהערן זיך פארטראכטערהייט, מעקאנע זיין און אפילע אָן איר קאסע-לע פארגעסן.

איר טאטע איז געווען א שווארצ-ארבעטער, פארנאכט פלעגט ער קומען פון דער ארבעט, אָפעסן וועטשערע, ארויסנעמען דעם „פאָרווערטס“, ליינענען מיט די ליפן, ווי ער וואָלט געדאוונט, און זיצנדיק באַם טיש אנשלאָפן ווערן מיט א כראָפּעריי. זעל-דען האָט ער קיינמאָל ניט געפרעגט וואָס זי טוט, ווי זי לערנט. די מאמע—א פארהאָרעוועטע פרוי מיט צוויי קליינע קינדער אפ די הענט, איז אלעמאָל געווען בייז. ניט איין מאָל האָט זעלדע

געקראָגנ אַ שטויס ביים זי האָט, ווי אַ קינד, געוואָלט זיך מיט
פעס אויספֿינען.

— ווייז מיר ניט, פּרעג מיך ניט, כ'האַב גענוג קאָפּדרייעניש
אַן דיר אויך, געלערנטע מיינע!

אפֿילע דאָס קאסעלע האָט זעלדע ניט געהאט אינדערהיים
וועמען צו ווייזן. זי פֿלעגט עס דערפֿאַר מיטברענגען אין שול
אַריין, ווייזן די קינדער.

פֿון שול פֿלעגט זי אַלעמאָל אוועקגיין ניט גערן. אפֿן לערער
פֿלעגט זי קוקן מיט אַ געבעט. זי האָט אַימ ליב געהאט ווי
אַסאַך אנדערע קינדער, נאָר זי האָט זיך קיינמאָל ניט דערלויבט
אזוי פֿריי אַרויסצוווייזן עס, ווי אנדערע. זי האָט זיך געשעמט.
איינמאָל בלויז, האָט זי זיך אָנגענומען מיט מוט און באַוויזן
דעם לערער דאָס קאסעלע.

— כ'האַב שוין אַ דאָלער מיט נײַנצן סענט, לערער.

— אַסאַך געלט, וואָס וועסטו טאָן דערמיט?

— איך ווייס ניט.

זי האָט זיך פֿאַרטראַכט. אפּאַנעם, אז זי האָט ביז איצט אַליין
ניט געוויסט וואָס זי וועט טאָן דערמיט.

איך שול פֿלעגט אָפט פֿאַרקומען קאַנצערטן, פֿאַרוויילונגען.
דעמלט פֿלעגט זיך פֿאַרוואַלען די עלטערן מיט די קינדער, אזא
מיג אַוונט איז געווען אַ גאַנצער יאָנטעוו אין שול. די עלטערן
האַבן געקליבן נאַכעס פֿון זייערע קינדער, וואָס דעקלאַמירן,
זינגען, פֿירן אופֿ שפּילן. זעלדעס עלטערן זיינען קיינמאָל ניט
געקומען צו אַזעלכע אַוונטן. זעלדע פֿלעגט קומען מיט עמעצן
פֿון די נאָענטע שכיינים און האַלטן זיך נעבן זיי, ווי נעבן
קריווימ, מומעס.

איך שול פֿלעגט איינמאָל אין וואָך קומען אַ לערערן פֿון
טאַנצן. די ייִנגלעך האַבן בעסער געוואָלט שפּילן בָּל, די מיי-
דעלעך האַבן געטאַנצט. דערפֿאַר צו אַ קאַנצערט האַבן זיך די

מיידעלעך אויסגעפוצט אינ די שענסטע קאָסטיומען. אָנגעטאָן
די קאָסטיומען, איז מען ארויסגעטראָטן מיט פארשיידענע טענצ.
קאָסטיומען האָט מען געמאכט פאר אייגענע געלט. אופגענייט
האָבן עס די עלטערן.

ועלדע איז אלעמאָל געבליבן אָן א קאָסטיומ. די קינדער האָבן
צו איר געשרייען: האָסט דאָך א קאסעלע, נעם ארויס, קארגע!
ועלדען איז ניט אזוי א שאַד געווען דאָס געלט, וואָס זי
האָט אָנגעזאמלט, כאָטש דאָס איז איר אָנגעקומען שווער; באמ
טאטן האָט זי זעלטן געקראָגן א סענט, בא דער מאמען קיינ-
מאָל ניט, דעם דאָלער מיט ניינצן סענט האָט זי געזאמלט שוין
מער, ווי א יאָר. ועלדען איז א שאַד געווען צעשיידן זיך מיטן
קאסעלע, דאָס איז געווען איר איינציקע שפּילצייג, די איינציקע
זאך מיט וואָס זי האָט זיך געקאָנט בארימען.

ועלדען האָבן גוטע כאווערטעס געמאכט א קאָסטיומ. ווען זי
האָט אימ געטראָגן האָט זי פארגעסן אָן אירע ליידיג און זיך
געפרייט גלייך ווי אלע קינדער.

נאָך א קינדער-קאָנצערט רעדט מען זייער פיל וועגן אלץ,
וואָס האָט פאסירט. ווער ס'האָט בעסער געשפּילט, געטאנצט,
געזונגען. און וועמעס קאָסטיומ ס'איז געווען דער שענסטער.
— דו ביסט א בעריע, אז דיין מאמע איז אליין א שניידער-
קע. ווען מיין מאמע וואָלט געווען א שניידערקע, וואָלט זי
מיר אופגענייט נאָך א שענערן קאָסטיומ פון דינעם.
— מיין קאָסטיומ האָט אופגענייט מיין טאטע.

— מיין טאטע און מיין מאמע האָבן ניט געוואָלט גיין צום
קאָנצערט— האָט ועלדע געזאָגט.

— דיין טאטע לייענט דעם פאָרווערטס, מיינסט אז מע
ווייסט ניט, האָט געזאָגט מאלקע, א מיידעלע מיט רויטע בע-
קעלעך, מיט א מילכעלע אפ שרייפעלעך, אז מע פאָרט אינ
מעטראָ וויל זי דאחקע זינגען אלעמען אפ צוואַכעס, זי איז א
מיידעלע, וואָס האָט ליב ס'זאָל רוישן.

— דיין טאטע לייענט דעם „פאָרווערטס“, האָט ער א פאר-
שטאַפטן קאַפּ; היינט ווייסטו שוינג?

— איך ווייס נישט וואָס ער לייענט, כ'האַב קיינמאָל נישט גע-
קוקט. אז ער זעצט זיך אוועק לייענען באנאכט די צייטונג,
ווערט ער אנשלאָפּן—האָט זעלדע געזאָגט.

— דו זאָג אימ ער זאָל לייענען די „מאָרגן־פרייהייט“, וועט
ער ווערן באוויסטזיניק, וועט ער אויך קומען.

די קינדער האָבן געקוקט אפּ זעלדען מיט מיטגעפיל, זי איז
געבליבן זיצן פארשעמט, געשווינגן און דערנאָך א זיפּצ געטאָן.
זעלדע איז אהיים געגאנגען א פארטראכטע. נעבן איר שטוב
שטייט א פרוי-בא א טישל און פארקויפט צייטונגען. זי האָט
זיך אָפגעשטעלט און געקוקט: ס'לינגן פארשיידענע צייטונגען. זי
האָט געזוכט מיט די אויגן און באמערקט די „מאָרגן־פרייהייט“.
זי האָט זיך אוועקגעשטעלט אינ א ווינקעלע, ארויסגענומען
פון קאסעלע דריי סענט און געקויפט א „מאָרגן־פרייהייט“.
די צייטונג האָט זי אריינגעלייגט צווישן אירע ביכער און אריין
אינ שטוב א צערודערטע.

פארנאכט, דער טאטע איז געקומען פון דער ארבעט, אויס-
געטאָן דעם מאנטל און אופגעהאנגען אפּן וואנט. זעלדע איז
געזעסן באם טיש, און געקוקט אהין, ווו עס איז געהאנגען
דעם טאטנס מאנטל. פון קעשענע האָט זי געזען, שטעקט ארויס
דער פאסקודנער „פאָרווערטס“. דער טאטע איז אפּ א ווילדע
ארויס, זעלדע האָט זיך שנעל אופגעהויבן, איז צו צום טאטנס
מאנטל, ארויסגענומען דעם „פאָרווערטס“ און אריינגעלייגט די
„מאָרגן־פרייהייט“. מיט א קלאפעדיק הארץ איז זי געזעסן אונ
קלוימערשט ווייטער געמאכט איר שטוב-ארבעט, פונקט ווי עס
וואָלט גאָרנישט געשען. זי האָט אָבער אלעוויילע א קוק גע-
געבן צום טאטן.

ווי שטענדיק האָט דער טאטע ארויסגענומען די צייטונג פון

מאנטל-קעשענע, אוועקגעלייגט נעבן זיך און גענומען עסן ווע-
טשערע.

ער עסט און קוקט אפ דער צייטונג, גיט איינמאל א קוק,
נאכאמאל א קוק, לייגט אוועק דאס לעפל, נעמט די צייטונג
אין ביידע הענט אריין, צעעפנט זי און באטראכט פון אלע
זייטן-ס'איז עפעס ניט דאס. אפ דער לייטער זייט באמערקט
ער א קאריקאטור, עפעס זייער א טשיקאווע צייכענונג: „א
גראבער בורזשוי זיצט בא א טיש, פרעסט א גרויסן שטיק
פלייש, די אויגן קריכן אימ פון קאפ ארויס, סליינע רינט אימ
פון מויל, די מאַרדע איז-אימ אונטערגעבונדן מיט א גרויסער
סאלפעטקע, פארבונדן אפן קארק און דאס מאכט אימ ענלעך
אפ א גרויסן פעטן כאזער. דערנעבן שטייט א מאַגערער, אויס-
געדארטער ארבעטער און בעט הילף. הינטער דעם ארבעטער א
פרוי מיט צוויי קליינע קינדער אפ די הענט, דער פעטער כא-
זער פארשטעלט דאס פלייש מיט ביידע הענט“.

זעלדע זעט, ווי איר טאטע קוקט פארטיפט. וויינט אויס, אז
עס געפעלט אימ. עס ווערט איר לייכטער אפן הארצן. זי דער-
לויבט זיך שוין א ביסל אופהייבן דעם קאפ און קוקט דרייט-
טער.

דער טאטע קערט איבער די צייטונג פון איין זייט אפ דער
אנדערער, לייענט און ווערט גאר ניט אנשלאָפן ווי אלעמאל,
פארקערט, זי זעט, ווי אָט פארדריסט אימ עפעס און ער ברומט
בייז, און אָט געפעלט אימ עפעס און ער שמייכלט צופרידן.
די קליינע קינדער שלאָפן שוין. די מאמע נעמט צו די גע-
פעס פון טיש, זי איז בייז און שרייט צו זעלדען זי זאָל גיין
שלאָפן:

— גיי שוין שלאָפן, געלערנטע מינע, ווער האָט קויעכ צו
איך.

זעלדע גייט שלאָפן. די ביכער און די העפטן לייגט זי פאַר-
זיכטיק אריין אין רענצל, זי האָט נאָך אלץ מוירע דער טאטע

זאָל ניט באַמערקן, און זײַן „פּאַרווערטס“ געפֿינט זיך באַ איר.
מאַרגן, טראַכט זעלדע, וועל איך ווידער קויפֿן אַ „מאַרגן־פֿרייִט־
הײַט“ און ווידער טאָג דאָס זעלבע. איך געדאַנק צײַלט זי אַיִ-
בער וויפֿל געלט עס וועט איר נאָך בלײַבן: זי האָט געהאַט אַ
דאָלער מיט נײַנצן סענט, דרײַ סענט האָט זי הײַנט אויסגע-
געבן, דרײַ וועט זי אויסגעבן מאַרגן, וועט איר בלײַבן אַ דאָ-
לער מיט דרײַצן.

זעלדע לײַגט אײַן בעט און קאָן ניט אזוי שנעל אײַנשלאָפֿן.
פֿאַרשײדענע געדאַנקען קריכן איר אײַן קאָפּ. מאַרגן, טראַכט זי,
וועט זי שוין אויך עפעס האָבן וואָס צו דערצײלן אײַן שול און
מאַלקעלע וועט שוין ניט קאָנען אזוי קאָמאַנדעווען.
זעלדע איז אַנשלאָפֿן געוואָרן מיטן לעצטן געדאַנק, און מאַרגן
וועט זי ווידער...

אַ גאַנצן טאָג איז זעלדע געזעסן אײַן שול אומרויק. זי האָט
זיך שוין קױמ געקאָנט דערוואַרטן אפֿן אָוונט. נאָכן לערנען
איז זי שנעל אוועק, געקויפֿט אַ „מאַרגן־פֿרייִט־הײַט“, זיך געזעצט,
ווי נעכטן, באַמ טיש, קלױמערשט מאַכן איר שטוב־אַרבעט, און
ווען דער טאַטע האָט אופֿגעהאַנגען דעם מאַנטל אפֿן וואַנט און
איז אַ ווײַלע ארויס, איז זעלדע שנעל צוגעלאָפֿן, אַ כאַפּ גע-
טאָג פֿון זײַן מאַנטל־קעשענע דעם טאַטנס צײַטונג און געוואָלט
אַרײַנלײַגן איר צײַטונג, זי איז אָבער געוואָרן דערשטוינט,
ביידע צײַטונגען זײַנען געווען די זעלבע, אירע און דעם
טאַטנס. דער טאַטע האָט שוין מער ניט געבראַכט אַהײַם דעם
„פּאַרווערטס“ נאָר די „מאַרגן־פֿרייִט־הײַט“.

זעלדע האָט דערצײלט די מײַסע אײַן שול. מאַלקעלע האָט
זיך ניט געקאָנט אײַנהאַלטן און ארויסגעפֿראַלט: „אַ, וואָס האָב
איך געזאָגט!“ די קינדער האָבן געשרײַען: „בראַוואָ, זעלדע,
איצט בײַסטו שוין ווערט זײַן אַ פּיאָנערקע.“

דאָס ערשטע מאָל אין קינאַ

שארלאַט איז א שיינער נאָמען, און דער נאָמען איז ניט אראָפּ פֿון די ליפֿן.

— זי הייסט שארלאַט.

— פֿון קענטאָקי קומט זי אהער, צוזאמען מיט נאָכ א יונגינקן שאכטיאָר.

א קינדער-דעלעגאציע פֿון די שאכטיאָרן, זי וועט ריידן אפֿן גרויסן מיטינג אין סקווער.

— מאָרגן קומען זיי.

די פּיאָנערן האָבן זיך געגרייט צו באגעגענען די צוויי קינדער, וואָס די שטרײַקנדיקע שאכטיאָרן אין קענטאָקי און אין וועסט-ווירדזשיניע האָבן געשיקט איבערן לאַנד זאמלען הילפֿ.

די ניריאָרקער פּיאָנערן האָבן שוין ניט געהאט קיין געדולד צו ווארטן און שארלאַט מיטן יונגן שאכטיאָר, נאָכ גאָר א יינגל, זיינען לאנג געפּאָרן פֿון קענטאָקי אהערצו. אפֿן וועג האָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט אין פארשידענע שטעט, וווּ די אר-בעטער האָבן אָרגאניזירט גרויסע מיטינגען, קעדי צו זאמלען הילפֿ פאר די שטרײַקער.

זיי זיינען געווען אין באלטימאָר, אין פיטסבורג, אין פּילא-דעלפּיע, און ערשט גאָר צום סאָפּ זיינען זיי געפּאָרן קיין ניו-יאָרק. די צוויי קינדער זיינען שוין געווען פארמאטערט פֿון דער לאנגער רײַזע און פֿון דעם קעסידערדיקן ארויסטרעטן אפֿ די מאסן-מיטינגען.

די קינדער האָבן נאָכ קיינמאָל ניט געהאט געזען קיין גרויסע שטאָט, זיי זיינען געבאָרן געוואָרן אין אַ שאַכטיאָרן־שטעטל אינעם קוילנ־ראַיאָן. אזעלכע שטעטלעך געהערן געוויינטלעך צו די קוילנ־קאָמפּאָניעס. דער שאַכטיאָר פּאַרמאַגט דאָרט גאָרניט, אויסער די הענט. די הייזער, וווּ די שאַכטיאָרן וווינען, געהערן צו די באַלעבאַטימ, אפילע די קראָמען געהערן אויך צו די באַלעבאַטימ. דאָס, וואָס דער שאַכטיאָר פאַרדינט באַ דער קוילנ־קאָמפּאַניע, מוז ער צוריק אויסגעבן אין זייערע קראָמען. שטרעיקט ער, וואַרפט אים די קוילנ־קאָמפּאַניע ארויס פון דער דירע; שאַרלאָט איז געבאָרן געוואָרן אין אזא שאַכטיאָרן־שטעטל. ווען זי איז נאָר עטוואָס אונטערגעוואַקסן, איז זי אוועק אַרבעטן צוזאַמען מיט די עלטערן אין אַ שאַכטע. קיינ־מאָל אפּ איר לעבן איז זי ניט ארויס פון שטעטל, קיינמאָל אפּ איר לעבן האָט זי נאָכ אפילע קיין קינאָ ניט געזען. פון די שאַכטעס ביז דער נאָענטסטער שטאָט האָט מען געמוזט פאָרן מיט אַ טראַמוווי, ווייט. אזא רייזע האָט געדאַרפט קאָסטן עפּ־שער צוואַנציק סענט, און קיין צוואַנציק סענט פאַר פאַרוויילונג האָט איר פאַמיליע ניט געקאָנט אָפּשפּאַרן.

דער שטרעיק פון די שאַכטיאָרן האָט זיך פאַרצויגן, ס'האָט אָנגעהויבן פּעלן וואָס צו עסן. איבערן לאַנד האָבן די אַרבע־טער־אַרגאַניזאַציעס געזאַמלט שפּיז, די שטרעיקער האָבן באַקומען צוגעשיקטע קאָנסערווירטע בעבלעך אין בלעכענע פּושקעס, די קינדער פון די שאַכטיאָרן זיינען אוועק ווייט אין די וועל־דער קלייבן יאַגדעס, דערמיט האָט מען זיך געשפּייזט.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער־אַלדענער האַרבעט, די צייט, וואָס ווערט אָנגערופּן אין אַמעריקע— „אינדיאַנער־זומער“, די באַוואַק־סענע בערג קריגן צענדליקער רייצנדיקע קאָלירן, די זון איז געשמאַק, זי ברענט ניט צו שטאַרק, די לופט איז פּריש, די קור־קרוזע אויסגעשטאַנען, צענדליקער טויזנטער טוריסטן יאָגן זיך אין אַוואַטאַבילן איבער די גלאַטע, אַספּאַלטענע וועגן.

דעמלט האָבן די שאַכטיאָרן אויסגעריכט איבערן לאַנד א קינדער־דעלעגאציע, קעדיי צו פאַרשטאַרן די הילפס־קאַמפאַניע. שאַרלאָט מיט דעם יונגינקן שאַכטיאָר זיינען געשיקט געוואָרן אפּ מיזרעכ אין דער ריכטונג צו ניריאָרק.

די קינדער האָבן גאָרניט ניט מיטגענומען אפּן וועג, זיי האָבן גאָרניט געהאַט וואָס מיטצונעמען. אין די זעלבע קליידער, אין וועלכע זיי פלעגן ארבעטן אין די שאַכטעס, זיינען זיי ארויסגעפאַרן, אפּ די קעפּ־די שאַכטיאָרישע היטלען מיט לעמ־פעלעך בא די דאשיקעס, און אזוי זיינען זיי אָנגעקומען קיין ניריאָרק. בא דער פאַנסלוואניער באַנסטאַנציע האָט מען זיי באגעגנט מיט א דעמאָנסטראציע. פון וואָגאַן האָט זיך די ער־שטע באוויזן שאַרלאָט, א דארע מיידל, אין א שאַכטיאָרישע בלוזע. זי איז אויפֿלע געבליבן שטיין אין דער טיר פון וואָגאַן, באַ־קוקט דעם אוילעם, איר פאַנעם האָט אויסגעזען מיד, סימאָנימ פון קוילנ־שטויב ארום די אויגן. די פּיאָנערן האָבן זי אופגענו־מען מיט א הורא! שאַרלאָט האָט מיד א שמיכל געטאַן און איז אַראָפּגעגאַנגען פון די וואָגאַן־טרעפלעך, דער קליידער שאַכטיאָר נאָך איר, נאָך זיי זיינען ארויס פון וואָגאַן צוויי על־טערע כאוויירימ, וואָס האָבן באַגלייט די קינדער פון שטאָט צו שטאָט. איינער פון זיי, מיט א קינאַ־אַפאַראט. דער קינאַ־אַפּע־ראַטאָר האָט פּאַטאַגראפירט די באַגעגעניש אפּן וואָקזאַל, די פּילמ־לענטע האָט זיך געצויגן אוש פון די קוילנ־שאַכטעס, דאָרט זיינען שוין געווען פּאַטאַגראפירט אלע וויכטיקסטע מאָ־מענטן פונעם שטרייך. די לענטע האָט זיך געדאַרפט פאַרענדיקן אין ניריאָרק, דערנאָך צעשיקט ווערן איבערן לאַנד. די איינ־קונפטן פון דעם פּילמ זיינען באַשטימט געווען צוהילס די שטרייקער.

זי צוויי קינדער האָט מען אוועקגעפירט צו א כאווער, מען האָט זיי געגעבן אַפעסן און זיי האָבן זיך צוגעלייגט אַפּרוען.

דאָס אָנקומען פֿון די שאַכטיאָרנ־קינדער האָט אופגערוּדערט
ניר־יאָרק, אפֿן גרויסן סקווער האָבן זיך געוואַמלט טויזנטער אַר־
בעטער, דער פּלאַצ, מיט די הונדערטער פּלאַקאטן, האָט זיך
באוועגט, ווי א וואַלד אינ א ווינט, און צווישן דעם גרויסן
פּאַרזאַמלטן אוילעם, צווישן די הויכע שטאַטישע מויערן, איז
אפ א טריבונע געשטאַנען שאַרלאָט, דאָס שאַכטיאָרנ־לעמפל איז
בערן שטערן. זי האָט אופגעהויבן א קליינע, קינדערשע האנט,
ס'איז געוואָרן שטיל. שאַרלאָט האָט גענומען דערציילן מיט איר
קינדערשן קאָל וועגן דעם ביטערן לעבן פֿון די שאַכטיאָרן,
וועגן דעם שטרייַק. זי האָט דערציילט, אז קיינמאָל איז איר
לעבן האָט זי נאָך אפּילע קיינ קינאָ ניט געזען, ווייל קיינמאָל
איז ניט געווען קיינ איבעריקע צוואַנציק סענט פֿאַר דעם. איך
האָב נאָך צוויי ברידערלעך קליינע געלאָזן אינדערהיים האָט
שאַרלאָט ווייטער דערציילט און ער האָט זי אָנגעוויזן אפּ
איר כאַווער האָט אויך געלאָזן שוועסטערלעך און ברידערלעך,
און נאָך טויזנטער אנדערע קינדער זיינען דאָרטן געבליבן, און
זיי אלע האָבן ניט וואָס צו עסן. אזוי פּראָסט האָט זי דאָס
דערציילט, איר קעלכר האָט אָפּגעקלונגען, האָט זיך אָנגעדלאָגן
אָן די הויכע מויערן. פֿון ווייטן האָט אָפּגעהילכט דער ריז פֿון
דער מוירעדיקער גרויסער שטאַט ניר־יאָרק, און פֿון סקווער
האָט אָפּגעענטפּערט אן אַרבעטער־געוואַנג פֿון סאָלידא־
רישקייט.

צוריק פֿונעם סקווער זיינען שאַרלאָט מיט איר כאַווער גע־
גאַנגען פֿאַרויס מיט א קאַלאָנע פּאַנערן, און נאָך זיי א גרוי־
סער אוילעם דערוואַקסענע. ס'איז שוין געווען נאָענט צו נאַכט,
די דעמאָנסטראַציע האָט זיך געצויגן צום אַרבעטער־צענטער,
דאָרט האָט באַלד געדאַרפֿט צום ערשטן מאָל געוויזן ווערן דאָס
קינאַ־בילד פֿונעם שאַכטיאָרנ־שטרייַק. די קינאַ־סטודיע האָט זיך
צוגעײלט, קעדיי די שאַכטיאָרנ־קינדער און באַזונדערס שאַרלאָט
זאָל נאָך האָבן א מעגלעכקייט צו זען דאָס בילד, וווּ זי אליינ

נעמט אן אָנטייל, דאָס האָט געזאָלט זײַן פאר שאַרלאָט א
סיורפּריז.

קײנער האָט שאַרלאָט וועגן דעם גאַרנישט ניט געזאָגט, די
פּיאַנערן זײנען געווען מוירעדיק אומגעדולדיק, שטילערהײט
האַט מען זיך געהאַלטן אין אײן שושקען, זײ האָבן זיך שוין
ניט געקאַנט דערוואַרטן אפּן אָנהויב, דער איקער האָט זײ
גערעגט, וואָס פאַר אן אײנדרוק וועט דאָס בילד מאַכן אפּ
שאַרלאָט, זי האָט דאָך נאָך קײנמאָל אפּ איר לעבן ניט געזען
קײן קינאַ.

איז זאל איז געוואָרן פינצטער, דער קינאַ-לײוונט איז בא-
לויכטן געוואָרן, א קאָדער נאָך א קאָדער האָט זיך אפּן עקראַן
געוויזן דאָס שאַכטיאַרן-שטעטל, די מענטשן, די קאַמפּ-סצענעס,
די קינדער-דעלעגאַציע בײסן ארויספּאַרן, דערנאָך די אלע
שטעט, וווּ די קינדער זײנען געווען, און גאַר צום סאַפּ-
שאַרלאָט, ווי זי שטייט אפּן טריבונע, איר גע קינדערשע
האַנט איז אופּגעהויבן. שאַרלאָט האָט זיך דערקאַנט און
פאַרווונדערט, זי האָט דערהערט איר אײגענעם קאָל, ווי זי
זאָגט—"קײנמאָל איז מײַן לעבן בין איך נאָך אין קײן קינאַ ניט
געווען".

און דאָס איז עמעס געווען. דאָס ערשטע מאָל האָט אײצט
שאַרלאָט געזען קינאַ. דאָס ערשטע מאָל איז איר לעבן.

